

ਸਤੰਬਰ '89

4/- ਰੁਪਏ

ਸੰਪਾਦਕ : ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜੁਲਮ ਖਿਲਾਫ ਸੀਨਾ ਤਾਣ ਕੇ ਡੱਟ ਜਾਓ
ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ
30 ਅਗਸਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦਾ ਹੌਕਾ

ਸਫਾ—3 'ਤੇ

ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਮੰਡ : ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ

ਸਫਾ—2 'ਤੇ

ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ
ਮੁਜਰਿਮ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਸੁੱਖਾ ਨਹੀਂ, ਵੈਦਿਆ ਹੈ !

“ਅਸੀਂ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਢਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜੁਲਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਡੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਦਾ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ।”

(ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਾ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਦਿੱਤਾ ਬਿਆਨ)

ਲੇਖ ਸਫਾ 8 'ਤੇ

ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਮੰਡ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਰੇਅ-ਰਿਬੇਰੋ-ਗਿੱਲ ਜੁਡਲੀ ਮੰਡ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚੋਂ ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ 'ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਮੰਡ' ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਉਪਰੇਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਹਰ ਵਾਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਖੌਤੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਚੜਘਰਾਂ 'ਚ ਕੋਹ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ 'ਚ ਤੁੰਨਿਆਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਮਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਥਾਣਿਆਂ 'ਚ ਬੇਪੱਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਰ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਢੰਗ ਉਦੋਂ ਖੁਲਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਮੰਡ) ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ 'ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਮੰਡ' ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਢੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਸ ਜਬਰ ਦੀ ਮਾਰ ਦੀ ਹੱਦ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮੰਤਵ ਝਬਾਲ, ਭਿੱਖੀ ਵਿੰਡ, ਖਾਲੜਾ, ਹਰੀਕੇ, ਪੱਟੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਬਾਦ 'ਚ ਮੰਡ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਛਾਨਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਥੋਂ ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਦੇੜਿਆਂ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁਪਤ ਰਖੀ ਗਈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਤੋਂ ਥੱਲੜੇ ਪੁਲਿਸ ਕ੍ਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਭਿੰਨਕ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਕਿਓਰਟੀ ਗਾਰਡ' ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਲਗੇ ਪੁਲਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਇਸ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ ਤਕ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਫੌਜੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵੀ ਅਸਾਧਾਰਨ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਗੁਰੀਲਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਕਿਓਰਟੀ ਗਾਰਡ ਦੇ 1000 ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਥੇ ਉਤਾਰੇ ਗਏ। ਫੌਜ ਦੀ ਕੁਮਾਰੀ ਰੈਜਿ-ਮੈਂਟ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਖਿਅਤ ਇਕ ਪੂਰੀ ਪਲਟਨ ਇਥੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਖਤਰਨਾਕ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ

ਨਾਲ ਲੈਸ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐਫ., ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ., ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਹੋਰ ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲ ਇਸ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਚੜਾਂ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਂ ਕਮਾ ਚੁਕਿਆ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਦਾ ਮੁਖੀ ਕੇ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਇਸ ਸਾਰੀ ਜਬਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਏਨੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਡੇਰੇ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਇਸ ਜਾਬਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੁਝ ਕੁ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਛਪੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ 'ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਝ' ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜਬਰ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਝੁਲਾ ਰਖੀ ਹੈ। ਦਿਨ ਚੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ., ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਤੇ ਪੁਲਸ ਵਾਲੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਜਲਾਲਤ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜੁਆਈ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਥਾਣੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ (ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੈ) ਜਾਂ ਹਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਜਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਔਖ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੀ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਬੁਚੜ ਘਰਾਂ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਲਗਭਗ 1200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਚੜਘਰਾਂ 'ਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭੈਣ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਨੌਜਵਾਨ ਭਰਾ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਅੱਗੇ ਜਾਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸਿਆਪਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੀ ਕੁੱਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਧਮੋਇਆ ਕਰਕੇ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ।

ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਕਿਓਰਟੀ ਗਾਰਡ ਦੇ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਲੰਬੇ ਚੌਲ੍ਹੇ ਤੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਭੇਸ 'ਚ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਗਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਘੁੰਮਦਾ ਦਿਸੇ ਉਸਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਢਲਦਿਆਂ ਹੀ ਇਸ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 23 'ਤੇ)

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜੁਲਮਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੀਨਾ ਤਾਣ ਕੇ ਡੱਟ ਜਾਓ!

30 ਅਗਸਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦਾ ਹੋਕਾ

ਹਕੂਮਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਧੰਗੋੜ ਝੱਲ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕੋ

ਪੰਜਾਬ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਨੇ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਕਾਲੇ ਝੰਡਿਆਂ ਨਾਲ 'ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰਾ' ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮਕਸਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਖੌਤੀ 'ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ' ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਕਾਲਖ ਦਾ ਪੌਚਾ ਫੇਰਨਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਦਰੁਸਤ ਤੇ ਹੱਕ ਬਜਾਨਬ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਜਿਸ 'ਅਜ਼ਾਦੀ' ਦਾ ਦੰਡੋਰਾ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਪਿੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ 'ਅਜ਼ਾਦੀ' ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉੱਕਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਫਰੰਗੀਆਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਛੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 'ਕਾਲੇ ਫਰੰਗੀਆਂ' ਨੇ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਖਤਰਨਾਕ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ 'ਚ ਜਕੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਸੀਲਿਆਂ, ਇਸ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਗੁਲਬਾਜ਼ਮਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਅਣਪੂਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਨਰਕੀ ਜੀਵਨ ਭੋਗ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ, 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ 'ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ' ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਪਖੰਡ 'ਚ ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲੋਕ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ 'ਅਜ਼ਾਦੀ' ਦਾ ਜੋ ਸੁਆਦ ਚੱਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਭੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਜੋ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੁਲਸੀ ਜਲਾਦਾਂ ਹੱਥੋਂ ਆਪਣੇ ਗੱਭਰੂ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਬਾਹ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਆਪਣੀਆਂ ਧੌਲੀਆਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਦੀ ਠਾਣਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪੱਤ ਰੁਲਦੀ ਤਕ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਸੀ ਮੁਸ਼ਟੰਡਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਬੇਇਜ਼ਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ 'ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ' ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਆਪਣੇ ਮੱਥਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਿਉੜੀਆਂ ਉਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਮੁਸਕਾਣਾਂ ਦੇ ਪਰਦੇ ਕਿਵੇਂ ਭਲਾ ਤਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਤੜਪ ਰਿਹਾ ਰੋਸ, 'ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ' ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਵੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ

ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਇਸ ਪੀੜ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ, ਅਪਣਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬੱਝਵੇਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਉਂ ਕੀਤਿਆਂ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਮਨ ਪਸੀਜ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸੰਸਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਤੇ ਖੁੱਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਲਮ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਹੰਕਾਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਨਾ ਕਦੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਤਰਸ ਜਾਂ ਦਯਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਛੇਤੀ ਕੀਤਿਆਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੁਲਮੀ ਹੱਥਕੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਜ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਾਲਮ ਦਾ ਮਨ ਕਦੇ ਛਹੀਂ ਪਿਘਲਿਆ। ਨਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਜ਼ਾਲਮ ਨੇ ਕਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਕੋਲੋਂ ਸਬਕ ਸਿਖਿਆ ਹੈ। ਮੀਰਮਨੂੰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ, ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜੇ. ਐਫ. ਰੀਬਰੋ ਬੁੱਚੜ ਰੇਅ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੇ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ, ਅਤੇ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਟਲਰ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਤੇ ਚਿਆਂਗ ਕਾਈ ਸ਼ੇਕ ਵਰਗੇ ਫਾਸ਼ੀ ਬਾਪ, ਇਹਨਾਂ ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਤੇ ਹਉਂਕਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜੁਲਮ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੋਈਆਂ ਕਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ। ਕੰਮ ਆਇਆ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਾਹੂ-ਬਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿਦਕ ਇਹ ਹੌਸਲਾ ਤੇ ਸਿਦਕ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਆਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਾਉਂਦੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਜੇ ਪਟਕਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਲਖ ਮਿਟਾ ਦਿਤੀ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਚੰਡਾਲ ਹਾਕਮ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਅੰਦਰ ਦਫਨਾਏ ਪਏ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਉਤੇ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆ ਤਕ ਬੁੱਕਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸੋ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਖੇ 'ਰੋਸ ਮਾਰਚ' ਦਾ ਮਕਸਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਅੱਗੇ ਫਰਿਆਦ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਭਰ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਸੂਹਾਂ ਉਤੇ ਬੁੱਕਣਾ ਸੀ। ਨਫਰਤ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਲਾਵੇ ਵਾਂਗ ਰਿੱਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਰੋਸ ਮਾਰਚ' ਅੰਦਰ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਉਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਵਹਿਸ਼ੀਪੁਣੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਫੱਟ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਮਾਪੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਜੁਆਨ ਪੁੱਤ ਪੁਲਸੀ ਜਲਾਦਾਂ ਨੇ ਨਿਗਲ

ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਭੈਣਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵਰਦੀਧਾਰੀ ਬੁੱਚੜਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੀਰ ਜਾਂ ਸੁਹਾਗ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੋੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ 'ਰੋਸ ਮਾਰਚ' ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਫਿਟਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ਼ੈਰਤ-ਮੰਦ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਕ ਚੁਣੌਤੀ, ਇਕ ਵੰਗਾਰ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਮੁਦੱਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜੁਝਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ (ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ, ਪੰਜਾਬ ਇਨ-ਕਲਾਬੀ ਮੋਰਚਾ, ਨਾਰੀ ਮੰਚ ਆਦਿ) ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਨਿਤਰ ਆਈਆਂ ਸਨ।

'ਰੋਸ ਮਾਰਚ' ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਬਣ ਰਹੀ ਇਹ ਹਵਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਭੈ-ਭੀਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮੀ ਕਾਰੇ ਨੰਗੇ ਹੋ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਨੰਗੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੰਗੇ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਕਾਹਦਾ? ਇਸ 'ਰੋਸ ਮਾਰਚ' 'ਚੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਤੇ ਵਿਉਂਤਾਂ ਦੇ ਪੁਠਿਆਂ ਪੈ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੋਚ ਜਾਂ ਧਾਰ ਇਹ ਰਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਉਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਇਸ ਕਦਰ ਦਬਦਬਾ ਬੈਠ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈਣਾ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਲਾਹਨਤ ਨੂੰ ਬੇ-ਗ਼ੈਰਤਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਬਹੁਦ ਤੇ ਖੂਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਨਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਹਰ ਰੀਝ ਤੇ ਗ਼ੈਰਤ ਦੇ ਹਰ ਬੀਜ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਅੰਦਰ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਪਾਪੀ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਮਿਆਦਾਂ ਲੰਮੀਆਂ, ਬਹੁਤ ਲੰਮੀਆਂ ਸਿੱਧ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਦ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਹ ਭਰਮ ਟੁੱਟਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤਿ ਦਰਜੇ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ, ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਰਦਮ-ਖੋਜ ਧਰਤੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਤੇ ਗ਼ੈਰਤ ਦੀ ਕੋਈ ਗੂੰਜ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਬਿਫਰ ਉਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਖਰੂਦ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਬੁਖਲਾਹਟ ਕੁਝ ਇਸੇ ਹੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੀ। 'ਰੋਸ ਮਾਰਚ' ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅੰਦਰ ਅਗਾਊਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤਕ ਜਾਣ' ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸਾਰ ਹੀ ਪੁਲਸੀ ਧਾੜਾਂ ਨੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਦੁਆਲੇ ਘੇਰਾ ਵਗਲ ਲਿਆ। ਜੋ ਵੀ ਉਥੇ ਆਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਦੂਰ ਦੇ ਠਾਣੇ ਅੰਦਰ ਲਿਜਾ ਸੁਟਿਆ। ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਬੁਖਲਾਹਟ ਤੇ ਬਦ-ਹਵਾਸੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਜਸਟਿਸ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਵਰਗੀ ਮਾਣ-ਯੋਗ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਧਾਰਨ ਮੁਜਰਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਡੇਹਲੋਂ ਦੇ ਠਾਣੇ 'ਚ ਲਿਜਾ ਬਿਠਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਰਜਨਾਂ ਹੀ ਹੋਰਨਾਂ ਬਾਰਸੂਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ (ਵਕੀਲਾਂ, ਡਾਕਟਰਾਂ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰਾਂ) ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਟੋਲੀਆਂ 'ਚ ਵੰਡ ਕੇ ਅੱਡ ਅੱਡ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਡੱਕ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। 'ਰੋਸ ਮਾਰਚ' ਲਈ ਨੀਯਤ ਕੀਤੀ ਜਗਾਹ ਤੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਢਾਈ ਸੌ ਦੇ ਲਗਭਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲੇ ਤੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਉਹ ਮਾਵਾਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਵੀ ਸਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਨੌਜੁਆਨ ਪੁੱਤ ਜਾਂ ਵੀਰ ਜਬਰ ਦੇ ਦੌਤ ਨੇ ਨਿਗਲ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੁਲਸੀ ਟੁਕੜੀਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਕਰਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ 14 ਅਗਸਤ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਦਰਜਨਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ।

ਸੋ ਇਉਂ, ਉਚੇਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਉਂਤੀ ਤੇ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਪੁਲਸ ਕਾਰਵਾਈ ਸਦਕਾ 15 ਅਗਸਤ ਦੇ 'ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰੇ' ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੇਪਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਮੁਦੱਈ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਉਤੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਬੁਖਲਾਹਟ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਕੜਾਈ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਪਾਜ ਉਘਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ 'ਅੱਤਵਾਦ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲੈਣ' ਦੇ ਉਹ ਲੱਖ ਦਾਅਵੇ ਕਰੀ ਜਾਣ, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ 'ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਆ ਖੜ੍ਹਨ' ਦੇ ਢਗਲੇ ਹੋਏ ਝੂਠ ਨੂੰ ਉਹ ਲੱਖ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਣ, ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕ ਤਾਕਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰੇ-ਪੀਤੇ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਰਿੱਝ ਪੱਕ ਰਿਹਾ ਇਹ ਗੁੱਸਾ ਅਜਿਹੇ ਲਾਵੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ

ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਰਾਜ ਸਮੇਤ ਨੇਸਤੋ-ਨਬੂਦ ਕਰਕੇ ਰਖ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਵਿਰਸੋਈ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪਰਚਮ ਲਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪਰਚਮ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੀਝ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਰਥ-ਚਾਰੇ, ਇਸਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਢਾਂਚੇ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੱਕ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ 'ਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਇਸੇ ਗੱਲ 'ਚ ਹੀ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ 'ਰੋ ਕੇ ਦਿਖਾ-ਉਣਾ' ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਤਰਸ, ਦਯਾ ਜਾਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗਣਾ ਨਹੀਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਨਿਪੁੰਸਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਸਿੱਖ ਰਹਿਬਰ ਕਰਦੇ ਹਨ)। ਇਹਨਾਂ ਰੋਸ ਕਾਰ-ਵਾਈਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵੱਧ ਦੂਰ ਮਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਰੋਸ ਕਾਰ-ਵਾਈਆਂ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਝ-ਪੱਕ ਰਹੇ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਨਫਰਤ ਨੂੰ ਤਾਅ ਦਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਇਕ ਲਾਵੇ ਦਾ ਰੂਪ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ 'ਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੋਹ ਭਰੀ ਲਲਕਾਰ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਕਾਫਲਿਆਂ ਦੇ ਹੌਂਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰ-ਬੁਲੰਦ ਰਖਦੀ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹੌਂਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਸਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ 'ਚ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਜਨਤਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ 'ਆਕਸੀਜਨ' ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ 'ਭੋਜਨ ਨਾੜੀ' ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰਖਦੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਭਨਾਂ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਨਰੋਇਆ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਹਮਾਇਤੀ ਲਲਕਾਰਿਆ ਤੇ ਲੋਕ-ਹਮਾਇਤ ਦੀ ਇਸ ਜਾਨਦਾਰ ਢੋਈ ਤੋਂ ਬਗੈਰ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਉੱਤੇ ਫਤਿਹ ਪਾ ਸਕਣੀ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰੋਸ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗਲਤ ਸਮਝ ਅਤੇ ਭਰਮ-ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰ-ਵਾਈਆਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਸ ਪਰਸੰਗ ਅੰਦਰ, ਪੰਜਾਬ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਵਲੋਂ ਜੋ 30 ਅਗਸਤ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਬੜਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ 15 ਅਗਸਤ ਦੇ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਪ੍ਰਤੀ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਵਤੀਰੇ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਾਰਾ ਜੁਆਬ ਦੇਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ 15 ਅਗਸਤ ਦੇ 'ਰੋਸ ਮਾਰਚ' ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੰਤਵ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਮੁਦਈ ਤਾਕਤਾਂ ਅੰਦਰ ਬੇਦਿਲੀ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਫੈਲਾਉਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮੀ ਕਾਰਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰੋਂ ਕਿਧਰੋਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ-ਭਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾ ਉਠ ਸਕੇ। ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਚੁਪ ਚਾਪ ਜਰ ਲੈਣ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਈਨ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਇਉਂ ਕਰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਘੱਟੇ ਰੋਲਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਦੇਖਿਆ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਵਲੋਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ 30 ਅਗਸਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ ਇਕ ਬੜਾ ਹੀ ਅਹਿਮ ਢੁਕਵਾਂ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਦਮ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਸਭਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਮਾਇਤ ਉਹਨਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਪਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਖ-ਰੇਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਬੁਰਫਾਗਰਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਜੁਟ ਹੋ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ-ਉਂਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧੜਿਆਂ, ਸਭਨਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨਾਂ, ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ, ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਮ.ਲ.) [ਪੈਗਾਮ ਗਰੁੱਪ], ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ (ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ.), ਪੰਜਾਬ ਇਨਕਲਾਬੀ ਮੋਰਚਾ, ਨਾਰੀ ਮੰਚ, ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਨਿਆਏ ਫਰੰਟ, ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ 'ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ' ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਨਿੱਤਰ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੇ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕਰ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

30 ਅਗਸਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਮਸਲੇ ਬੜੇ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਬੁੱਚੜਖਾਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਕੋਹ ਕੋਹ ਕੇ ਨਕਾਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਇਹ ਖੇਡ ਐਨੇ ਨਿਸੰਗ ਰੂਪ 'ਚ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਰੋਤੀ ਭਰ ਵੀ ਡਰ ਜਾ ਝਾਕਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਕੋਲ ਹੁਣ ਇਕੋ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰਹਿ ਗਿਆ

ਹੈ—ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲਹੂ 'ਚ ਡੋਬਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ। ਇਹੋ 'ਕਾਨੂੰਨ' ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਰਾਤਾਂ ਦੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਿਆਂ 'ਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ, ਤਿਖਤ ਦੁਪਹਿਰਿਆਂ 'ਚ ਲਾਗੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਦੇ ਪਖੰਡੀ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਝੂਠੀਆਂ ਯਕੀਨ-ਦਹਾਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਮਾਵਾਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਆਏ ਦਿਨ ਠਾਣਿਆਂ 'ਚ ਬੇਇਜ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਪੁਲਸੀ ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਨਬਾਲਗ ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂਪੁਣਾ ਕਰਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਗਨ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੰਦੇ ਨਾਲਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸੁਟ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣਕੇ ਲਹੂ ਉਬਾਲੇ ਖਾ ਉਠਦਾ ਹੈ। [ਪਰ ਪ੍ਰੋ: ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਭਗ 3 ਜਾਂ 4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਉਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਬੜਾ ਹੀ ਗਰਮ ਬਿਆਨ ਦਾਗਿਆ ਸੀ। ਅਖੇ 'ਜੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਨਾਲ ਇਹੋ ਹੀ ਜੁਲਮ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਾਂਗੇ'। ਉਦੋਂ ਰਾਗੀ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦਿਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਨਾ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ 'ਚ 'ਕੋਈ ਕਠੌਰ' ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿਤੀ ਸੀ। 'ਰਾਗੀ' ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਰਗੀਆ ਧਾਰਮਿਕ ਹਸਤੀਆਂ, 'ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ' ਨੂੰ ਵੀ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ ਕਿ 'ਧਰਮ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪਾਠ-ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮਾਲਾ ਫੇਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਹੈ'। ਇਹ ਬਿਆਨ 100 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ 100 ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਨਾਲ ਪੁਲਸੀ ਵਹਿਸ਼ੀਪੁਣੇ ਦੀਆਂ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਨਹੀਂ, ਦਰਜਨਾਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 'ਰਾਗੀ' ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 'ਕਠੌਰ ਕਦਮ' ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਹਟਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਰਾਗੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਗੁੱਝਾ ਅਰਥ ਇਹ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵਰਗੇ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕੰਮ 'ਮਾਲਾ ਫੇਰਨਾ' ਜਾਂ ਪਾਠ ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ 'ਕੱਲੇ 'ਰਾਗੀ' 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਉਸ ਵਰਗੀਆਂ ਹੋਰਨਾ ਹਸਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਲੱਛੇਦਾਰ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਕਰ ਛੱਡਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਦੇ ਵੀ

ਕੋਈ ਠੋਸ ਪਰੋਗਰਾਮ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਉਲੀਕਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।]

ਖੈਰ, ਗੱਲ 'ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ' ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਪਰ ਬਿਆਨੇ ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਤੁੰਨ ਛੱਡੇ ਉਹਨਾਂ ਸਿਆਸੀ ਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਾਲ-ਕੋਠੜੀਆਂ ਅੰਦਰ ਡੱਕੇ ਪਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਖਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਮਤਲਬ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਹਨਾਂ ਕੈਦੀਆਂ 'ਚੋਂ ਵੱਡੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਤੋਂ ਸਤ ਕੇ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਹਨਾਂ ਖਾੜਕੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ, ਗਲਤ ਸਿਆਸੀ ਸਮਝ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਕਾਈ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਤੇ ਅਨਭੋਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਸੁਟਣ ਵਰਗੀਆਂ ਮੁਜ਼ਰਮਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਭਾਗੀ ਹਨ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਾਪਰਨੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਿਆਸੀ ਯਤਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਪਰ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਸਿੱਖ ਜੁਆਨੀ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਕਦਮ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਸਿਆਸੀ ਨੁਕਤਾ-ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖੋਂ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਪੱਖੋਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨੈਤਿਕ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਬੰਦੀ ਅਪਰਾਧੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ। ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ (ਜੋ ਪੂਨਾ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਕੈਦ ਹਨ), ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਪ੍ਰੋ: ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋ: ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁਨਾਮ, (ਜੋ ਸਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਹਨ) ਭਾਈ ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ (ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ) 'ਸੁੱਖੀ, ਤੇ 'ਕੁੱਕੀ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ (ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਅੰਦਰ ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ), ਭਾਈ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਹਾਈ-ਜੈਕਰ ਸਾਥੀ (ਜੋ ਅਜਮੇਰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਹਨ) ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੈਦ ਅਜਿਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਸਾਰੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮਨਸੂਖ ਕਰਨ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ

ਸਭਨਾਂ ਧਾੜਵੀਂ ਫੌਰਸਾਂ (ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ., ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ., ਆਈ. ਟੀ. ਬੀ. ਪੀ. ਆਦਿ) ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ, ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਲਈ ਜੁੰਮੇਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਉਣ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿਧਾਰਥ ਸ਼ਿੰਕਰ ਰੇਅ, ਜੇ. ਐਫ. ਰਿਬੇਰੋ, ਕੇ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ, ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ, ਅਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ ਤੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਘੋਟਨੇ ਵਰਗੇ ਬਦਨਾਮ ਅਪ-ਰਾਧੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਖੁਲ੍ਹੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਫਾਹੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦੀਆਂ ਇਹ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਮਸਲੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਤਹਿ-ਦਿਲੋਂ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ। ਇਹਨਾਂ ਜਮਹੂਰੀ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰਲੇ ਹਰ ਸੱਚੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ-ਪਸੰਦ ਤੇ ਇਨ-ਸਾਫਪਸੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਡੱਟਵੀਂ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਮਸਲੇ ਹੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਖਰੇ ਤੇ ਖੋਟੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਸੱਚੇ ਤੇ ਢੋਂਗੀ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਨਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰਲੀ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦੇ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਨਹੀਂ

ਆਵੇਗੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਉਹ ਝੂਠੀ ਗਰਦਾਨੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ-ਅਤ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਜ਼ ਝੂਠਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ, ਤੇ ਸੀ. ਪੀ. ਐਮ. ਵਰਗੀਆਂ ਅਖੌਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰ-ਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ-ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਰਦਾਰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਪੈਰ ਪੈਰ 'ਤੇ ਬਿੜਕਦੇ, ਡੋਲਦੇ, ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ 30 ਅਗਸਤ ਦੇ ਬੰਦ ਦੀ ਪੂਰੇ ਜੀਅ-ਜਾਨ ਨਾਲ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਫਿਟ-ਲਾਹਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਨਿਬੜੇਗਾ।

ਸੋ 30 ਅਗਸਤ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਸਭਨਾਂ ਜਮਹੂਰੀ-ਅਤ ਪਸੰਦ ਤੇ ਪੰਜਾਬ-ਹਿਤੈਸੀ ਤਾਕਤਾਂ ਲਈ ਇਕ ਚੁਣੌਤੀ ਇਕ ਵੰਗਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵਿੱਢ ਦਿਓ। 30 ਅਗਸਤ ਦਾ ਦਿਨ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੇ ਜਮੂਰਿਆਂ ਲਈ ਫਿਟਕਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਬਣ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ "ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ"
ਮਿਤਾਂ 25 ਅਗਸਤ 89 ✠

ਚਾਹ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਾ ਖੂਨ

ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਛਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ 'ਸੱਜਣ' ਨੇ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ 'ਅਜੀਤ ਕੌਰ' ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ 'ਚੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਸੋਹਣੇ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਚਾਹ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸਾਫ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਚਾਹ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਯਦ ਸਿਬਤੁਲ ਜ਼ੈਗਮ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਬਾਂਹ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਰੋਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪੁਛਿਆ—ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚਾਹ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਪੈਸਾ ਉਸ ਬੰਦੇ ਦਾ ਹੈ ਜੀਹਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁਲਤਾਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਮਿਲ ਵਿਚ

ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ? ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾਵਾਂਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚਾਹ ਪੀਵਾਂਗੀ, ਜ਼ੈਗਮ ਹੋਰੀ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ ਅਤੇ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਤੁਰ ਗਏ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਜਿੱਦ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸਿਰਫ ਚਾਹ ਦਾ ਇਕ ਕੱਪ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਚਾਹ ਨਹੀਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਤੂਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਪੀਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਉਹਨਾਂ ਚੋਣਵੇਂ ਸਾਹਿਤ-ਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੋਕਾਰੀ ਜ਼ਬਰ ਵਿਰੁਧ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਹੈ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਉਸਦੀ ਲਿਖਤ "ਖੂਨ ਦੇ ਚਬੱਚੇ" ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਉਸਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ "ਨਾ ਮਾਰੋ" ਤੇ "ਕੁੱਤੇ" ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ✠

ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਮੁਜਰਿਮ ਜ਼ਿੰਦਾ ਅਤੇ ਸੁੱਖਾ ਨਹੀਂ, ਵੈਦਿਆ ਹੈ

ਪੂਨੇ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਦਾ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨਿੰਮਾ—'ਤੇ, ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੂਸਰਾ ਵੱਡਾ ਮੁਜਰਿਮ ਸੀ।

ਹੁਣ ਤਕ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਦਾ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸੁੱਖੇ ਨੇ ਪੂਰੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦੀ ਪੁੜਪੁੜੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਸੁੱਖੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ “ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮੈਂ ਮਾਰੀ। ਮੇਰਾ ਸਿੰਘ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਥਾਣਾ ਜੰਡਿਆਲਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰਾਮਪੁਰਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਬਦਨਾਮ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸੂਰੀ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ—ਸੰਪਾਦਕ) ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪਿਛੇ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਕਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ”।

ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਕਿਉਂ ਮਾਰੀ ਗਈ? ਇਸ ਨੂੰ ਸੁੱਖੇ ਨੇ ਵੀ, ਅਤੇ ਜਿੰਦੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿੰਦੇ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਸਿਆ “ਅਸੀਂ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਫਿਰਕੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਢਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜੁਲਮਾਂ ਵਿਰੁਧ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਾਡਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦੀ ਹੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਸ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹ ਨੌਜਵਾਨ, ਬੁੱਢੇ-ਬੱਚੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ”।

ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੂਨੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸੁੱਖੇ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਲਾਗ ਡਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦਾ ਕਤਲ ਇਕ ਨਿਰੋਲ ਸਿਆਸੀ ਕਤਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਤਲ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ 4 ਜੂਨ ਦਾ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਜਾ ਕੇ ਨਿਰੋਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੁੱਚਰਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ, ਇਨਸਾਫ਼ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਤਲ ਸਿਆਸੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤਹਿਤ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਅਸੂਲ ਕੀ ਬਣਦੇ ਹਨ? ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਅਸੂਲ ਇਹ ਬਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਜੂਨ 1984 ਦਾ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਅਤੇ ਸੁੱਖਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਨਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਅਤੇ ਸੁੱਖਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਕੀ 1984 ਦਾ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ? ਨਹੀਂ! ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਰਾ ਜੱਗ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਘਟ-ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਜਲੀਲ ਅਤੇ ਖੋਫ-ਜਦਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਇਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਬਾਗ਼ੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਉੱਠ ਸਕੇ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਲ ਪਏ ਹੋਏ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਵੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਤਲੇਆਮ ਮਚਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਸੇ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਢਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਸੇ ਲਈ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾੜੀ ਗਈ ਇੰਦ੍ਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦਾ ਇਹ ਮਕਸਦ ਉਸੇ ਹੀ ਕਿਸਮ-ਵੰਡ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿਟਲਰ ਅਤੇ ਮੁਸੋਲੀਨੀ ਨੇ ਦੂਸਰੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਯੂਰਪੀ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਢਾਹੇ ਸਨ ਜੋ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਗਰੋਹ 'ਤੇ ਨਿਉਮਬਰਗ

ਟਾਈਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਹਿਟਲਰ ਅਤੇ ਮੁਸੋਲੀਨੀ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹੀ, ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸੁੱਖੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤਹਿਤ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈ-ਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਹੜਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਫੇਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਇਨਸਾਫ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਰਮ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਸੁੱਖਾ ਨਹੀਂ, ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਹੈ। ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸੁੱਖੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇਨਸਾਫ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਝੂਠ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਸੱਚੇ ਇਨਸਾਫ ਨੂੰ ਕਦੀ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਸੋ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮ ਸੁੱਖੇ ਅਤੇ ਜਿੰਦੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਫਾਂਸੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਣਗੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਹਨਾਂ ਘਿਨਾਉਣੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਜਿੰਦੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਲੱਤਾਂ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸੱਚੇ ਇਨਸਾਫ ਲਈ

ਕੋਈ ਕਦਰ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਫੇਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਵੇਦਿਆ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿਛੇ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤੇ-4 ਜੂਨ ਦੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁੱਖੇ, ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਨਿੰਮੇ ਨੂੰ ਬਾਇਬਲਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਕੋਈ ਕੱਲਾ-ਕਹਿਰਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਇਕ-ਅੱਧੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ 'ਸਿਆਸੀ ਡੀਫੈਂਸ ਕਮੇਟੀ' ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਪਰਲੇ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤਹਿਤ ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸੁੱਖੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੱਥ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਜਥੇਬੰਦ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਏ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਜਿੰਦੇ ਹੋਰਾਂ 'ਤੇ ਉਠਣ ਵਾਲੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਇਨਸਾਫ ਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਬਾਅ ਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਤਕੜੀ ਸਿਆਸੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਜਰਾ ਬਈ ਸੰਭਲ ਕੇ, ਵੱਡਾ ਦਰਖਤ ਡਿੱਗਣ ਵਾਲਾ ਹੈ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਅੱਧੀ ਰਾਤ, ਅਚਾਨਕ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਰੋਣ ਕੁਰਲਾਣ ਦੀਆਂ ਦਰਦੀਲੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਉਚਾਟ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਭੱਝਵਾਹੇ ਉੱਠਕੇ ਸੋਚਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੋਹੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਅਰਾਮ ਚੈਨ ਨੂੰ ਆ ਪਾੜ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੋਣ ਦਾ ਤਾ ਸੁਆਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਕੰਨ ਖੜੇ ਕਰਕੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਦ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਦਰਖਤ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਹਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭੂਚਾਲ ਜੇਹਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੱਖਾਂ ਮਕਾਨ ਅੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਛੁੰਦੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ, ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਮਰ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਰਖਤ ਤਾਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਅਕਾਰ ਦਾ ਵੀ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਛੋਟੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਡੇ ਦਰਖਤ ਤੇ ਨਹੀਂ ਢੁਕਦੀ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵੱਡੇ ਦਰਖਤ ਬੁੱਢੇ ਹੋਕੇ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਟਾਹਣੇ

ਤਾਂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਭੂਰ ਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਏਹਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਕਾਂਬਾ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਰੁੱਖ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਵੇ ਜਾਂ ਡੇਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਕਾਨਿਆਂ ਦੇ ਬਣੇ ਛੱਜੇ ਵਾਂਗ ਹਿਲਦੀ ਹੈ। ਅਗੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਰੁੱਖ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਕੰਬੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸੇ ਕਾਂਬੇ ਅਧੀਨ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਮਕਾਨ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋਏ, ਕਈ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਮਰੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਤੇ ਬੁੱਢਾ ਰੁੱਖ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਕੋਈ ਜਵਾਨ ਰੁੱਖ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਕੰਬੇਗੀ ਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜ਼ਲਜ਼ਲਾ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਮਕਾਨ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਜੀਆਂ ਦੇ ਮਰ ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਦਾ ਵੀ ਡਰ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਜਵਾਨ ਰੁੱਖ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਛਾਂਗ ਕੇ ਏਹਦੇ ਫੈਲਾਅ ਨੂੰ ਘਟਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਏਹਦੇ ਡਿੱਗ ਪੈਣ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਬਹੁਤੀ ਨਾ ਕੰਬੇ ਤੇ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ.....

ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਧੌਣ ਉੱਤੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਤਲਵਾਰ

—ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

[ਭਾਈ ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਲ ਖਾਲਸਾ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੂਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਲੇਖ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਅੰਦਰਲੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਪਸਾਰਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੜਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਥੋੜਾ ਸੰਖੇਪ ਕਰਕੇ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ—ਸੰਪਾਦਕ।]

ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਬੜੀ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਦੇ ਸਦਰ ਮਿਸਟਰ ਪਰੇਮਦਾਸਾ ਨੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਕੱਢ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁਲਕ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਵੀ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਕਰੋੜ ਸੱਠ ਲੱਖ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ, ਜਿਥੇ ਵੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦੀ ਧਾਰਨੀ ਹੈ, ਤਕਰੀਬਨ 25 ਕੁ ਲੱਖ ਤਾਮਿਲ ਆਬਾਦੀ ਵੀ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਦੇ ਜਿਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਮਿਲ ਲੋਕ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੀਲ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਫਾਸਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਤਾਮਿਲ ਰਿਆਸਤ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਤਾਮਿਲ ਆਬਾਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਤਾਮਿਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਪਿੱਤਰੀ ਭੂਮੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਤਾਮਿਲ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਥੋਂ ਹੀ ਜਾ ਕੇ ਵਸਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਬਾਦੀਆਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਵਸੋਂ ਵਿਚ ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਦਾ ਪੈਦਾ

ਹੋ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੱਤਭੇਦ ਉਦੋਂ ਤਕ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਹਿਮੀਅਤ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਬਾਹਰੋਂ ਕੋਈ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

1947 ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਜਿਹਨਾਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਮਿਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਸਿਆ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੀ। ਤਾਮਿਲ ਲੋਕ, ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਸਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿੰਨ ਹਨ ਇਹ ਭਿੰਨਤਾ ਉਨੀ ਹੀ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਅਫਰੀਕਾ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੱਧ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਭਿੰਨਤਾ ਕਾਰਨ 1947 ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ (ਉਦੋਂ ਸੂਬਾ ਮਦਰਾਸ) ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਤਾਮਿਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਉਹ ਹਰਬਾ ਵਰਤਿਆ ਜਿਹੜਾ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵਰਤਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਇਕ ਹਰਬੇ ਤਹਿਤ ਸੂਬਾ ਮਦਰਾਸ ਨੂੰ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਬਣਾਕੇ, ਤਾਮਿਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ਾਰਤਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਉਲਝਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਮਸਿਆ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹਿਸੂਸ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਕੂਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰ-ਸੀਆਂ ਰਾਹੀਂ, ਆਪਣੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਕ ਛੋਟੇ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਗਲ ਸੌਚ ਸਮਝ ਕੇ ਪਾਈ ਹੈ। ਵੱਖਰੇ ਤਾਮਿਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ, ਜਿਸ ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਤਾਮਿਲ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਿਰਫ 25 ਲੱਖ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਦੇ ਤਾਮਿਲਾਂ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸਿਨਹਾਲਾ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਐਕਸਪਲਾਇਟ ਕਰਕੇ ਵੱਖਰੇ ਤਾਮਿਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਾਮਿਲ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਦੇ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ

ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ ਤਾਮਿਲ-ਨਾਡੂ ਵਿਚ ਲਗਦੇ ਰਹੇ । ਇਸ ਆਪਣੀ ਦੁਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਜੂਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਈਨ ਮੰਨਣੀ ਪਈ । ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਹਕੂਮਤ ਵਲੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਦੋਣ ਨੂੰ ਹੀ (ਰਾਜੀਵ-ਜੈਵਰਧਨੇ) ਸਮਝੋਤੇ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਇਸ ਸਮਝੋਤੇ ਤਹਿਤ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੇ ਉਹ ਕੀਮਤ ਵਸੂਲ ਲਈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਖਾਹਿਸ਼ ਸੀ । ਯਾਨੀ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਉਤੇ ਬਾਲਾਦਸਤੀ । ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਬਾਲਾਦਸਤੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਈਨ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਤਾਮਿਲ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁਟਵਾਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ (ਕਿਉਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਨੰਗੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰ ਦਿੱਤੇ ਵੀ ਉਸੇ ਨੇ ਸਨ) । ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਕੁਝ ਫੌਜ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਦੇ ਤਾਮਿਲ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਉਤਾਰੀ ਗਈ, ਜਿਸਨੂੰ (ਪੀਸ ਕੀਪਿੰਗ) ਫੌਰਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ।

ਸ਼ੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹਥਿਆਰ ਸੁਟਵਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਮਝੋਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਸ ਤੋਂ ਤਾਮਿਲ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਆਫ ਤਾਮਿਲ ਈਲਮ' ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਤਾਮਿਲ ਟਾਈਗਰਾਂ ਦੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਬਿਲਕੁਲ ਦਰੁਸਤ ਸੀ, ਲੜਾਈ ਤਾਮਿਲਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਮਿਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੋਤੇ ਵਿਚ ਧਿਰ ਹੀ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ । ਇਸ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੰਗੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਅਸਲ ਝਗੜਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਸੀ । ਤਾਮਿਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਮੋਹਰੇ ਵਾਂਗ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ । ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਮਿਲਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਦਿੱਲੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੰਝ ਤਾਮਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਲੜਾਈ, ਤਾਮਿਲਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ । ਨਵੀਂ ਸਥਿੱਤੀ ਵਿਚ ਤਾਮਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤਾਮਿਲ ਟਾਈਗਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧਾਂ ਕਰਕੇ, ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲ ਗਈਆਂ ਪਰ ਟਕਰਾਓ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾ ਆਈ । ਹੁਣ ਲੜਾਈ ਤਾਮਿਲ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਦੀ

'ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੈਨਾ' ਵਿਚਕਾਰ ਰਹਿ ਗਈ, ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੀ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ।

1988 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ, ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਪਰਧਾਨਗੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ । ਜੈਵਰਧਨੇ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੇਮਦਾਸਾ ਮੁਲਕ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਦਰ ਚੁਣੇ ਗਏ । ਪ੍ਰੇਮਦਾਸਾ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਤੋਂ ਹਿੰਦ ਦੀ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੈਨਾ' ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿਣਗੇ । ਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਜਮਾਤਾਂ ਵਲੋਂ ਉਸ ਉਤੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਦਬਾਓ ਵਧਣ ਲੱਗਾ । ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਉਹਨਾਂ ਲਈ 'ਜੇ.ਵੀ.ਪੀ,' ਯਾਨੀ ਜਨਤਾ ਵਿਮੁਕਤੀ ਪੈਰਾ-ਮੂਨਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ, ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ । 29 ਜੁਲਾਈ 1989 ਨੂੰ 'ਰਾਜੀਵ-ਜੈਵਰਧਨੇ' ਸਮਝੋਤੇ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਦੋ ਸਾਲ ਹੋ ਜਾਣੇ ਹਨ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਤਾਮਿਲਾਂ ਲਈ ਵਖਰੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਕੇ ਤਾਮਿਲਾਂ ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਹਕੂਮਤ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ । ਹਿੰਦ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਮਿਲ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁਟਵਾਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਸਾਲ ਬੀਤਣ 'ਤੇ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਵਾ ਸਕੀ । ਕਤਲੋਗਾਰਦ, ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ, ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਜਾਰੀ ਹਨ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਤਾਮਿਲ ਟਾਈਗਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ, ਹਿੰਦ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਤਹਿਤ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਲ ਸਮਝੋਤੇ ਲਈ ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ । ਮਈ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ, ਯਾਨੀ ਤਾਮਿਲ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਇਹ ਪਰਭਾਵ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਅਗੇ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ । ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਖਬਰ ਵੀ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਤਾਮਿਲ ਟਾਈਗਰਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਇਥੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰੇਮਦਾਸਾ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੈਨਾ' ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਹਿਣ

ਪਿੱਛੇ ਜੇ.ਵੀ. ਪੀ. ਦੇ ਦਬਾਓ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤਾਮਿਲ ਟਾਈਗਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆਂ ਸਮਝੌਤਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਸਦਰ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਫੌਜ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਕ-ਬਜ਼ਾਨਬ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਸਾਲ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆ, ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਹਕੂਮਤ ਨੇ, ਤਾਮਿਲ ਟਾਈਗਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤਕ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਕੀ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁਛਣ ਦੀ ਪਾਬੰਦ ਸੀ? ਕੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਗਵਾਂਢੀ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁਛਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੋਚਿਆ ਯਕੀਨਨ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਯਕੀਨੀ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਤਾਂ ਧੁਰਾ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਚਲਿਆ ਅਤੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਤਰੀਕੇ ਰਾਹੀਂ ਛੋਟੇ ਗਵਾਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਲਾ ਦਸਤੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਦਿਸੰਬਰ 1971 ਵਿਚ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦ ਨੇ ਇਸ ਨੀਤੀ ਉਤੇ ਖੁਲ ਕੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਟਕਰਾਓ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਨਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸਦਾ ਕਈ ਮੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਝਗੜਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੇਪਾਲ ਉਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਲਾਘੇ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਠੱਸ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਗੂਠੇ ਥੱਲੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਭੂਟਾਨ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਦਬਾਓ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੀ ਨਾਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਲਦੀਵ ਵਿਚ, ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਤਖਤਾ ਉਲਟਾਣ ਦੇ ਖੇਡੇ ਗਏ ਇਕ ਡਰਾਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਮੁਲਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਇਕ ਫੌਜੀ ਅੱਡਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਨਾਲ ਟਕਰਾਓ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਰ ਹੀ

ਰਹੇ ਹਾਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਇਕ ਹੋਰ 'ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼' ਬਣਾ ਕੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਵੈਸੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਆਣੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦ ਦੀਆਂ ਹਾਮੀ ਤਾਮਿਲ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਹਿੰਦ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਸਮਸਿਆ ਦੇ 'ਸਾਈਪਰਸ ਟਾਈਪ ਹੱਲ' ਜਾਂ 'ਨਵੇਂ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼' ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

1947 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਹਕੂਮਰਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਪਸਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੇ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਡੱਕਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। 1947 ਤੋਂ ਫੌਰੀ ਬਾਅਦ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀਆਂ ਖੁੱਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਰਿਆਸਤਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਰਿਆਸਤਾਂ ਸਨ। ਪਟਿਆਲਾ, ਜੁਨਾਗੜ੍ਹ, ਮੁਨਰਵਾ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਇਸੇ ਲੜੀ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹੱਵਸ ਮੁਕੀ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਸਾਹ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਆ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ 'ਤਾਮਲ ਈਲਮ' ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ। ਕਿਤੇ ਤਾਕਤ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਦੋਹਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਫੇਰ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਐਸੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਕੂਮਰਾਨ ਆਪਣੀ ਪਸਾਰਵਾਦੀ ਹਵਸ ਤਹਿਤ ਇਕ ਛੋਟੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਗਵਾਂਢੀ ਮੁਲਕ ਦੀ ਧੋਣ ਉਤੇ ਤਲਵਾਰ ਰੱਖੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਬਚਾਓ ਲਈ, ਸੋਚਣਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਸੰਦ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ, ਹਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਸੰਦ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਕੌਮਾਂ ਲਈ ਇਹ ਬੜੇ ਭਾਵੇ ਫਿਕਰ ਦੀ ਘੜੀ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਜ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਰਲ ਮਿਲਕੇ, ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਧੋਣ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਹੇਠੋਂ ਨਾ ਕਢਿਆ ਤਾਂ ਕਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਤਲਵਾਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ

ਮਹਿਫੂਜ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼, ਨੇਪਾਲ, ਭੂਟਾਨ, ਮਾਲਦੀਵ, ਅਜ ਸਭ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਇਖਲਾਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸ਼ੀਲੰਕਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਲਮੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਰਕੇ, ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦੇਣ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੀਲੰਕਾ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ। ਦਿਲੀ ਦੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਬਿਰਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕੌਮਾਂ, ਸਿੱਖ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ, ਨਾਗੋ ਆਦਿ, ਸਭ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੀਲੰਕਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਨੂੰ ਨਕੇਲ ਪਾਣ ਲਈ, ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਲੋਕ, 'ਕਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜੇ ਇੰਝ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਪਾਰੀ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਔਖੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਸ਼ੀਲੰਕਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਸਦਰ ਪ੍ਰੇਮਦਾਸਾ ਅਤੇ ਆਲਮੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਸ਼ੀਲੰਕਾ ਦੇ ਬਚਾਓ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਵਲੰਟੀਅਰ ਫੌਤਸ ਵੀ ਭੇਜਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ। ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਲੜਾਈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ 'ਤਿਲਕ ਜੰਗ' ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੁਗਲਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੀ ਸੀ।

ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ੀਲੰਕਾ ਦੇ ਤਾਮਿਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਮੁਖਾਲਫ਼ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੱਕ ਮਿਲਣੇ ਹੀ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਜਾਬਰਾਨਾ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਲੜਨੀ ਪਵੇ ਚਾਹੇ ਜਾਫਨਾ ਵਿਚ। ✠

ਬੱਸਾਂ 'ਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ

ਜਾਪਦਾ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਇਸਦੀ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਕੀਮਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਤਾਰਨੀ ਪਵੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਧਿਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਜਿੱਦ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਖਸ਼ ਦਿੱਲੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਸਿਆਸੀ ਹਰਜਾ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਰਿਆਣੇ 'ਚ ਕਰਨਾਲ ਕੋਲ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ 'ਚ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਕੋਲ ਬੱਸਾਂ 'ਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪਏ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਫੱਟੜ ਹੋਏ। ਇਹਨਾਂ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਥੋੜੀ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਹਿਸਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹੋ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਕਰਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਭੜਕਾਉ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੱਥਾ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬੰਦੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਉਂ ਜਾਬਰ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹੀ ਭੁਗਤਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੂਚਨਾ

ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਾਤਪਾਤ ਅਤੇ ਰੀਜ਼ਰ-ਵੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ 'ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ' ਵਿਚ ਛਪ ਰਹੀ ਲੇਖ-ਲੜੀ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਤੇ ਆਖਰੀ ਕਿਸ਼ਤ ਅਕਤੂਬਰ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਾਪੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਾਲਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਸੰਪਾਦਕ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ ਨੇ ਜੇ. ਜੇ. ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਛਪਵਾਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ।

ਇਜਲਾਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਡੀ.ਪੀ. ਐਸ. ਯੂ. ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ, ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਕੈਦਖਾਨਾ ਕਰਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ (ਏ. ਆਈ. ਆਰ. ਐਸ. ਐਫ.)—ਦਾ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਸਲਾਨਾ ਇਜਲਾਸ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਛਾਜਲੀ ਵਿਖੇ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ ਇਜਲਾਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਤੋਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਚੋਣਵੇਂ ਕਾਰਕੁੰਨ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਜਲਾਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਜਾਏ ਗਏ ਪੰਡਾਲ ਦਾ ਨਾਂ 'ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨਗਰ' ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਹਾਲ ਦਾ ਨਾਂ 'ਸ਼ਹੀਦ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹਾਲ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਪਿਛਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀ. ਐਸ. ਯੂ. ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਇਕ ਨਿਧੜਕ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪੜਚੋਲੀਆਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪੀ. ਐਸ. ਯੂ. ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਘੋਲ ਲੜੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਦਿਆਂ ਅਥਾਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀ. ਐਸ. ਯੂ. ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਜਜ਼ਬੇ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਜਤਲਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੌਮੀ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਮਿੱਕ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਮਸਲਿਆਂ ਉਤੇ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਰਗੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀ. ਐਸ. ਯੂ. ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਲਗ ਸਕੀਆਂ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਮੁਰਝਾਉਂਦੀ ਤੇ ਕੁਮਲਾਉਂਦੀ ਤੁਰੀ ਗਈ

ਪੀ. ਐਸ. ਯੂ. ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਇਜਲਾਸ ਨੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਭਟਕਣ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੌਮੀ ਰੀਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਕੇ ਉਭਰੇ। ਇਸ ਲਈ ਪੀ. ਐਸ. ਯੂ. ਦਾ ਨਾਉਂ ਬਦਲ ਕੇ 'ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ' (ਡੀ. ਪੀ. ਐਸ. ਯੂ.) ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਰੀ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਏ. ਆਈ. ਆਰ. ਐਸ. ਐਫ.) ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੁਖ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸੂਬਾ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕੌਮੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਜਲਾਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਰਾਜ ਨੂੰ 'ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਕੈਦਖਾਨਾ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਡ ਅੱਡ ਕੌਮਾਂ 'ਗੁਲਾਮੀ ਤੇ ਨਰਕੀ ਦਾ ਜੀਵਨ' ਭੋਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਕੌਮ ਦੇ ਆਤਮ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹੱਕ ਦੀ ਵਜਾਹਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਜਲਾਸ 'ਚ ਘਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਇਮੁੱਠਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ।

ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 27 ਮੰਗਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਗਾਂ ਹਨ—6 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 'ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਿਵਸ' ਅਤੇ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 'ਸੂਰਮਗਤੀ ਦਿਹਾੜਾ' ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ—ਰੇਅ, ਰਿਬੋਰੇ ਅਤੇ ਕੇ, ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਦਾ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇਜਲਾਸ ਵਲੋਂ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰੀ ਕੌਮੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਕੱਤਰ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ।

ਇਜਲਾਸ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅੰਦਰ ਉਭਰ ਰਹੀ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ, ਆਲ ਬੰਦੋ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਵੱਖਰੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ✠

ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਆਬੋਹਵਾ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰ ਰਹੇ “ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਰੇਅ ਦਾ ਖੂਨੀ ਚੇਹਰਾ ਪਛਾਣੋ”

11 ਅਗਸਤ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਅੰਦਰ ਰਾਜਪਾਲ ਰੇਅ ਖਿਲਾਫ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਚਹਚਾ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਲਿਖਤਾਂ ਚਿਪਕਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗਾਂ 'ਚ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਇਹਨਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵੱਲ ਸੀ। ਹਰ ਇਕ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਦੁਆਲੇ ਉਹ ਝੁੰਡਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ 'ਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, “ਇਹ ਤਾਂ ਨਜ਼ਾਰਾ ਆ ਗਿਆ,” “ਗੱਲ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ।” ਰੇਅ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਕਮਰਕਸੇ ਕਰੀ ਫਿਰਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸਾਂ 'ਚ ਵੀ ਹਲ ਚਲ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸ ਦਿਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਦਰ ਰੇਅ ਨੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਨ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਮਾਹੌਲ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡਾਢਾ ਫਿਕਰਮੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕਤਜ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਜੋ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਸਨ,

ਮੁੱਘੌਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ, ਮੁਸਲਿਮ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਧੱਕੇ, ਵਿਤਕਰੇ ਤੇ ਜਬਰ ਵਿਰੋਧ, ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ, ਬਰਮਾ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ, ਫਲਸਤੀਨ ਪੀਰੂ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ, ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਮਾਲਦੀਵ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕੀ ਰੋਹ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਕ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਭਰਾਤਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਨੇਪਾਲੀ ਏਕਤਾ ਸਮਾਜ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਇਨਕਲਾਬੀ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਭਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ “ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ?” ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਰਜ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਅਣਖੀ ਵਿਦਿ: ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰਲੀ ਸੁਲਘ ਰਹੀ ਨਫਰਤ ਦੀ ਅੱਗ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਲਿਖਤ ਅੰਦਰਲਾ “ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ” ਕੁੱਝ ਹੀ ਸਮੇਂ 'ਚ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਜੁਬਾਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਅੰਦਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, “ਸਾਡੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਦਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਉਹੀ ਰੇਅ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਹੱਥ ਤੇ ਜਬਾੜੇ 70 ਵਿਆਂ 'ਚ ਬੰਗਾਲ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਯੋਧਿਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਰੇਬੀਰੋ-ਗਿੱਲ ਜੋੜੀ ਦਾ ਇਹ ਸਰਗਣਾ, ਰੇਅ ਇਕ ਖੂਨੀ ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਦਰੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਢਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਬਰ ਤੇ ਮਾਵਾਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਬੇਪਤੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਬਟਾਲੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਹੋ ਰਿਹਾ ਉਹ ਇਸਦੀ ਨਿੱਜੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਸੁਆਗਤ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਨਫਰਤ ਭਰੀਆਂ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਰੇਅ-ਰੇਬੀਰੋ-ਗਿੱਲ ਦੀ ਬੁੱਚੜ ਢਾਣੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਡੀ.ਪੀ ਐੱਸ ਯੂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਜਾਵੇ।”

ਤੇ ਇਸ ਰੋਹਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਭੈ ਭੀਤ ਹੋਏ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਾਂ 1 ਵਜੇ ਦੀ ਥਾਂ 4 ਵਜੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 4 ਵਜੇ ਵੀ ਸੈਨੇਟ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਵਿਦਿ: ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੋਣਵੇਂ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਹੋਰਨਾ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਰੇਅ-ਰੇਬੀਰੋ-ਗਿੱਲ ਜੁਡਲੀ ਦਾ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਡੱਟਵਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼ਾਲਾ ! ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਦਰ 11 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅੰਗੜਾਈ ਭੰਨਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੁਰਅਤ ਦਾ ਝੰਕਾ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਦੀ ਰੋਹਲੀ ਲਲਕਾਰ ਬਣਕੇ ਗੁੰਜ ਉਠੇ !

ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ (ਡੀ.ਪੀ.ਐੱਸ.ਯੂ) ਦਾ ਮਨੋਰਥ-ਪੱਤਰ

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਇਕ ਪਿਛਾਖੜੀ, ਗੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਲੋਕ-ਦੁਸ਼ਮਣ ਰਾਜ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਬਦੇਸ਼ੀ ਲੋਟੂ ਸਰਮਾਏ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਦਲਾਲ-ਅਫਸਰਸ਼ਾਹ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਵਰਗ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੇ ਰਾਖੀ ਦਾ ਸੰਦ (Instrument) ਹੈ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕੈਦ-ਪਿੰਜਰਾ (Prison house of nations) ਹੈ ਜਿਥੇ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਤਮ-ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਕਰਕੇ, 'ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ' ਰੂਪੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ 'ਚ ਜਕੜ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਧੱਖੇ ਭਰੇ ਗਲਾਫ 'ਚ ਲਿਪਟਿਆ ਇਕ ਹਿੰਦੂ-ਹੰਕਾਰੀ (ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਵਨਿਸਟ) ਰਾਜ ਹੈ ਜਿਥੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਅਨਿਆਂ ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਵਰਗ ਦੇ ਅਤਿ ਘਿਨਾਉਣੇ ਪੱਖ-ਪਾਤੀ ਵਤੀਰੇ, ਜਬਰ ਤੇ ਦਰਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਖੌਤੀ ਸਵਰਨ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਤਰਫਦਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਜਾਤ ਪ੍ਰਸਤ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ (Casteist regime) ਹੈ ਜਿਥੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜੀ, ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ/ਮਨੁੱਖਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਲਿਤਾੜੇ ਤੇ ਦੁਰਕਾਰੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਘੱਟ ਅਪਮਾਨ, ਅਨਿਆਇ, ਜ਼ਲਾਲਤ, ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਜਬਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਬਰ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਆਤਮ-ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਅਧਿਕਾਰ (Unconditional right of self determination) ਦੀ ਹਿੱਕ ਠੋਕਵੀਂ ਵਜਾਹਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਭਾਰਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਨੰਬਰ ਸਿਆਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਭਿਆਲ (Collaborators) ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਗਦਾਰ ਗਰਦਾਨਦੀ ਹੈ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਸੇ 'ਚ ਫਖਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਭਨਾ ਹਾਂਦਰੂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਕੌਮੀ ਵਿਰਸੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਭੁਆਉਣ ਵਾਲੀ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ (ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ) ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਕਾਬਲੇ-ਮੁਆਫ ਗੁਨਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਤੇ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਸੱਚ ਨਾਲ ਡੰਗ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਫਿਰਕੂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖ ਵਰਗ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪਨਪੀ ਤੰਗ ਨਜ਼ਰ ਸੋਚਣੀ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਰਕੂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਕੌੜੇ ਫਲ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਜਜ਼ਬਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੌਮੀ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਇਸਦੇ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪਹਿਰੇ-ਦਾਰੀ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਰਕੂ ਕੋਹੜ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਤੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਭਰੋਸੇ-ਯੋਗ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇਬਾਜ਼ੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਭਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਅੰਦਰ ਕਿਰਤ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਥੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਅਜ਼ਾਦੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਲੋਟੂ ਸਰਮਾਏ ਨੂੰ ਜਬਰ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੋਟੂ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹਾ ਜਮਹੂਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਰਾਜ-ਸ਼ਕਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਜਬਰ ਦਾ ਜੰਦ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਲੋਕ-ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹੋਵੇ; ਜਿਥੇ ਧਰਮ ਨਿਰੋਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ

ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਰਾਜ-ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਦਰਿਆਤ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਪ੍ਰਗਾਏ ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ 'ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ' ਨਾਲ ਜੋੜੇ, ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਕੌਮੀ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਜਗਾਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਏ; ਜਿਹੜਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-ਕੋਣ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਕੌਮੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰੇ; ਜਿਥੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਬੇਮੋਚੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੀ ਜਮ-ਹੂਰੀਅਤਘਾਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਕੇ, ਇਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਾਊ ਹੈਸੀਅਤ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਵਿਦਿਆ 'ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਸਜਿੰਦ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਾਇਮ ਹੋਵੇ ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਨਿਰਮਲਤਾ ਅੰਦਰ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਲ ਰਹੀਆਂ ਸਭੇ ਜਗੀਰੂ ਨਵ-ਬਸਤੀਆਨਾ ਅਸਲੀਲਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਟ ਸੁੱਟਣ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸਭਿਆ-ਚਾਰਕ ਸਤ੍ਹਿਹਾਂਦ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਰਦਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਮਹੂਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਲਹਿਰ ਉਸਾਰਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ, ਪੁਰਾਤਨ ਪੰਥੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੁਅੱਸਬਾਂ ਦੀ ਗਰਿਫਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਝੀ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਦੀ ਹਾਮੀ ਹੈ ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰੋਂ ਜਾਤ-ਪਾਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਬੀਅ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਲਿਤਾੜੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗਾਂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੇਧਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਮਹੂਰੀ ਲਹਿਰ ਉਸਾਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਜਾਨਦਾਰ ਟੁਕੜੀ ਵਜੋਂ ਜੁਝਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਔਰਤ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪਈ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਹਰ ਜੰਜੀਰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਔਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸੰਗਰਾਮੀ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਔਰਤ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਸੰਦ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਹਰ

ਪਿਛਾਖੜੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਹਿਮ ਜਮਹੂਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਹੇਠ ਨਰਕੀ ਜੀਵਨ ਭੋਗ ਰਹੀਆਂ ਸਭਨਾਂ ਮਜ਼ਲੂਮ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜ ਖਿਲਾਫ ਸੇਧਤ ਕੌਮੀ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸੰਗਰਾਮੀ ਸਾਂਝ ਤੇ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਭਾਰਤ ਭਰ ਅੰਦਰਲੇ ਮਿਹਨਤ-ਕਸ਼ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ, ਦਲਾਲ-ਅਫਸਰਸ਼ਾਹ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਲਾਂ ਦਾ ਡਟਵਾਂ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਭਰਾਤਰੀ ਸਾਂਝ ਤੇ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਧੌਂਸਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਡੱਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਜਬਰ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਹੱਕੀ ਰੋਸ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਜਬਰ ਤੇ ਦਾਬੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਜ਼ਲੂਮ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ-ਵਿਰੋਧੀ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਜਮਾਤੀ ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੂਰਨ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਰੂਸ, ਚੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਾਬਕਾ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਹੇ ਲੋਕ-ਉਭਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਭ ਸ਼ਗਨ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ, ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਬੁਰਕੇ 'ਚ ਛੁਪੇ ਫਾਸ਼ੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਰਤੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਾਲਾ ਧੱਬਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ।

□ ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੌਮੀ ਹੰਕਾਰ-ਵਾਦ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਹੰਕਾਰਵਾਦ ਦਾ ਡੱਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਰਾਜਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਪਸਾਰਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੂਰਨ ਹਮਾਇਤ ਜੁਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ।

—: ਵਲੋਂ :—

ਕੌਮੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ

[ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਰੀ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (A.I.R.S.F.) ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ।]

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਾਂਤਦਾਰ ਲਾਮਬੰਦੀ

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਪਰਚਾਰ ਤੇ ਲਾਮਬੰਦੀ ਦੀ ਮੁਹਿਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਹਿਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਵਜੋਂ 24 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਚਿਹਰੀਆਂ ਅੱਗੇ ਧਰਨੇ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਬੀ. ਕੇ. ਯੂ. ਦੀ ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਇਸਤਿਹਾਰ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੇ ਮੁੜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ, ਅੰਦਰ ਕਿਸਾਨ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਹੌਕਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲੁੱਟ ਤੇ ਕੁੱਟ ਦੀ ਅਪਣਾਈ ਨੀਤੀ ਬੱਲੇ ਤਹਿਸੀਲ ਖੇਰੂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਲੀਗੜ੍ਹ (ਯੂ. ਪੀ.) ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਮੀਟਿੰਗ 'ਤੇ ਛੇ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਾਨ ਲਾਪਤਾ ਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਅੱਤਵਾਦ ਰਾਹੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਛਾਣਿਆਂ 'ਚ ਲਿਜਾਕੇ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ 24-7-89 ਨੂੰ 11 ਵਜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਚਿਹਰੀਆਂ ਵਿਖੇ ਪੁਜੇ।” ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੰਗਾਂ ਸਨ : ਖੇਤੀ ਜਿਨਸਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਥੋਕ ਕੀਮਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਜੁੱਮੇ ਕਰਜਾ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਪਲਾਈ ਦੇਣੀ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੀ. ਕੇ. ਯੂ. ਦੇ ਇਸ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਵਖ ਵਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ, ਪਟਿਆਲਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਆਦਿਕ, 'ਚ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਜਨਤਾ ਵਲੋਂ ਮਿਲ ਰਹੇ ਇਸ ਹੁੰਗਾਰੇ ਤੇ ਜਾਹਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਭੇੜ ਰੋਅ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਢਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਹਿਰ ਦਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ, ਥਾਣਿਆਂ ਅੰਦਰ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕਰਨ, ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਮੜਨ ਤੇ ਪੁਲਸ ਵਲੋਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਰੂਪ 'ਚ ਪਰਦਾ ਚਾਕ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ

ਰਹੀ ਵਖ ਵਖ ਢੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੁੱਟ ਤੇ ਕੁੱਟ ਨੂੰ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਇਹ ਪੈਂਤੜਾ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਮਨਾਂ ਉਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਲੋਂ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਦਬਸ ਦੀ ਧੂੜ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ 'ਚ ਕਾਫੀ ਸਹਾਈ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨ ਜਨਤਾ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀਆਂ ਆਰਥਕ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਉਸੇ ਹੀ ‘ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ’ ਤੇ ਉਸਦੇ ‘ਸੂਬੇਦਾਰਾਂ’ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਅੰਗ-ਝਾਈ ਭੰਨਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਹਕੂਮਤ ਖਿਲਾਫ ਸੁਲਘ ਰਹੇ ਰੋਹ ਦੇ ਲਾਵੇ ਤੇ ਗਹਿਰੀ ਨਫਰਤ ਨੂੰ ਮੂੰਹਾ ਮਿਲਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਸੱਦਿਆਂ 'ਚ ਡੱਟਕੇ ਸਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਜ਼ ਮਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇ ਆਰਥਕ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਮੁਹਿਮ 'ਚ ਅਹਿਮ ਅੰਗ ਵਜੋਂ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸਾਨ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਦੇ ਲਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਇਸ ਤੇ ਕੀਤੀ ਠੋਸ ਅਮਲੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਅਸਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ ਵੀ ਇਕ ਸਚਾਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅੱਜ ਜੇ ਕਿਸੇ ਤਬਕੇ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਬਕਾਤੀ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਵੀ ਅਸਰਦਾਰ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰਨੀ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਨਿਹਾਇਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੜਨ ਕਣ ਨੂੰ ਮੇਸਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ 'ਚ ਦਾਬੂ ਰੁਚੀਆਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਤੇ ਡੱਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਂਟਵੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਜਨਤਾ ਅੰਦਰਲੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਬੀ. ਕੇ. ਯੂ. ਵਲੋਂ 24 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੋਸ ਧਰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 7 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਤਹਿਸੀਲ ਕੇਂਦਰਾਂ ਅੱਗੇ ਰੋਸ ਧਰਨੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਖ ਵਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਿਸਾਨ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ

ਮੜ੍ਹੇ ਕਰਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀ. ਕੇ. ਯੂ. ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਇਹ ਅਮਲੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅੰਦਰੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਕੇ ਗਏ 'ਵਪਾਰੀ ਲਾਣੇ' ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜੇ ਦੀ ਲਕੀਰ ਵੀ ਖਿੱਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਪ੍ਰਸਤ ਕਿਰਦਾਰ ਵੀ ਨੰਗਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬੀ. ਕੇ. ਯੂ. 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਕੇ ਇਸ ਵਪਾਰੀ ਲਾਣੇ ਦੇ 'ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ' ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਬੁੱਲ੍ਹ ਜਮਾਈ ਸਿਉਂਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਬੀ. ਕੇ. ਯੂ. ਵਲੋਂ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੀਆਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਂਝ ਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਮਲ ਰਾਹੀਂ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ

ਸਾਂਝ ਨੇ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ-ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰਨ 'ਚ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਉਭਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੋਧੀ ਪੈਂਤੜੇ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਲੋੜ ਹੈ। ਬੀ. ਕੇ. ਯੂ. ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਖਰੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਡੱਟਕੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਡਾਵਾਂ ਡੌਲ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਰਕੇ ਨਾਲ ਲੈਣ ਅਤੇ ਪੌਲੇ ਮਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਨੁਕਤਾ ਚੀਨੀ ਨੂੰ ਪਛਾੜਨ ਲਈ ਅਰਬ ਭਰਤੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇਜ਼ ਕਰਨੀਆਂ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖਣ ਵਲ ਗੰਭੀਰ ਤਵੱਜੋਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਜਨਤਾ ਵਲੋਂ 'ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈਣ' ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ✠

ਢੋਢਰ ਕਾਂਵਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਢੱਗੇ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ

ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਿੱਖੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਲਹਿਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸੁਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ, ਸਗੋਂ ਉਸਦੇ ਪਿਆ-ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਤਕਲੀਫ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ 'ਜਨਤਕ ਲੀਹ' ਦੇ ਨਾਅ ਹੇਠ ਛਪਦੇ ਇਕ ਮਾਸਿਕ ਪਰਚੇ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਚਾ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ 'ਚੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਾਗੀ ਰੈਡੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਗਰੋਹ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬੁਲਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸ਼ਰੇ-ਆਮ ਹਿਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਛੁਪਣ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਪੁਲਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਸਦੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਰਚੇ 'ਜਨਤਕ ਲੀਹ' ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਗਸਤ ਅੰਕ ਵਿਚ 'ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ' ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸਦੇ ਆਗੂ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖਵਾਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੂਰੀ ਵਿਹੁ ਘੋਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੂਨ ਅੰਕ ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚਲ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਨਾਗੀ ਮੰਚ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਆਮ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦ੍ਰਿੜ ਮੁਦਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਨੇ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਈ ਮੌਜੂਦੇ ਲਾਏ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਮਨ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ, ਸਿਰਫ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਵਖ ਵਖ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਰ ਐਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅੰਦਰਲੇ ਵਪਾਰੀ ਲਾਣੇਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਗੋਲ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਪ-ਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ। ਲਿਆਉਂਦੀ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ? ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਠਾਣਿਆਂ ਅੰਦਰ ਬੇਪਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਚੱੜ ਖਾਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਕੋਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਰਗਮਾਲੀ ਬਣਾਕੇ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਰੁ: ਉਗਰਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਹਿਤੂ ਅਖ-ਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਚੁੱਪ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਵੀ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਪੁਲਸੀ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ

ਖਿਲਾਫ 30 ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਦਾ ਡੱਟਵਾ ਸਾਬ ਦਿਤਾ। ਫਿਰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ 30 ਜੂਨ ਦੇ ਬੰਦ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਡ ਅੱਡ ਜਿਲ੍ਹਾ ਹੈਡਕੁਆਟਰਾਂ 'ਤੇ ਧਰਨੇ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਨਤਕ ਅਧਾਰ ਵਾਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੱਟਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਨੂੰ ਬੁਚੜ ਹਾਕਮ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੋਲੇ ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ ਸਹਿਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦਰੁਸਤ ਰਾਹ ਤੋਂ ਬਿੜਕਾਉਣ ਲਈ ਜਿਥੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਇਸਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ (ਇਕ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੇ ਇਸ

ਦੇ ਇਕ ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ ਦੀ ਲੱਤ ਤੋੜ ਦਿਤੀ ਹੈ) ਉਥੇ 'ਜਨਤਕ ਲੀਹ' ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦਰੁਸਤ ਰਾਹ ਨੂੰ 'ਪੁੱਠਾ ਰਾਹ ਕਰਾਰ' ਦੇ ਕੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਰੁੱਧ ਪਰਚਾਰ ਵਿੱਢ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਅੰਦਰਲੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਟਾਵੇ-ਟਿਲੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਘੋਲ ਨੂੰ ਤਿੱਖਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਚੌਦਰ ਕਾਵਾਂ ਦੇ ਆਖਿਆਂ ਕਦੇ ਢੱਗੇ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ। 'ਜਨਤਕ ਲੀਹ' ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣ ਲੱਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

।ਗਦੜਵਾਹਾ

ਪੁਲਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਖਿਲਾਫ ਰੋਹਲੀ ਕਿਸਾਨ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਤੇ ਫਿਰ 7 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਕਚਿਰਹੀਆਂ ਮੂਹਰੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕਠ, ਜਿਹਨਾਂ 'ਚ ਸੈਂਕੜੇ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਪੁਲਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਖਿਲਾਫ ਨਾਹਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀਂਦੇ ਦੀ ਹੋਕ, 'ਏਂਹ ਕੇਹੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਨਿੱਤ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹੋ ਅਖਬਾਰ 'ਤੇ। ਪਿੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਫੜ ਫੜ ਗੱਭਰੂ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਹਿਕੇ ਮਾਰਤੇ' ਗੂੰਜ ਰਹੀ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਸੂਬਾਈ ਪੱਧਰ ਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਤੇ ਕੇਂਦਰਾਂ ਮੂਹਰੇ ਦਿਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਧਰਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਗ ਵਜੋਂ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਗਿੱਦੜਬਾਹੇ 'ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸਾਨ ਕਾਨਫਰੰਸ' ਵਜੋਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਦਈ ਹੋਣ, ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਬਲਾਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਹਫਤਾ ਭਰ ਇਲਾਕੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਕਾਫਲੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਲ੍ਹੇ ਭਰ 'ਚੋਂ, ਮੋਗਾ ਤਕ, ਕਿਸਾਨ ਵਰਕਰ ਜੋਸ਼ੇ ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਇਲਾਕੇ ਅੰਦਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਪੂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਾਰਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਰੋਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਕਿਸਾਨ

ਆਗੂ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੰਘ ਹੁਸਨਰ 'ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਦੂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਦੇ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਇਕੱਠ ਫਿਰ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਥੁੱਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਕਚਿਰਹੀਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰੀਂ ਖੜੀਆਂ ਪੁਲਸੀ ਧਾੜਾਂ ਬਿੱਟ ਬਿੱਟ ਵੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਆਗੂ ਸਾਬੀ ਮੇਘ ਨਾਥ ਨੇ 11 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਤਕ ਵਖ ਵਖ ਬੁਲਾਰੇ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੜਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਕੁੱਦਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਖਾਰਾ ਪਿਸ਼ੌਰਾ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਪੰਜਾਬ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਚੇਅਰ-ਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਨਾਰੀ ਮੰਚ ਦੀ ਕਨਵੀਨਰ ਡਾ: ਜੀਵ 5ਜੋਤ ਕੌਰ, ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ, ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪਰਧਾਨ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ, ਭਾਰਤ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਆਈ. ਡੀ. ਪੀ. ਦੇ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਪਰਚੰਡ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਐਸ. ਯੂ. (ਬਸਾਖਾ ਗਰੁੱਪ) ਦੇ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰ ਢਾਹ ਰਹੇ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਟਿਹਰੇ 'ਚ ਖੜਕੇ ਸਜਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਪੂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਪੁਲਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਖਿਲਾਫ ਜੁਰਅਤ ਨਾਲ ਡੱਟਣ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚਲਕੇ ਹੀ ਪੁਲਸੀ ਜੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਲੱਖਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀ. ਕੇ. ਯੂ. ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਹਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਦੜ ਵੱਟਣ ਦੀ ਸਖਤ ਨੁਕਤਾ ਚੀਨੀ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀ. ਕੇ. ਯੂ. ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਸਰਗਰਮ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅੰਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਆਗੂ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਅੰਦਰ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮੌਢੇ ਨਾਲ ਮੌਢਾ ਡਾਹਕੇ ਲੜਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਾਂ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਰਕੰਦੀ ਨੇ ਆਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਵਖ ਵਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਲੋਂ ਗਿੱਦੜਬਾਹੇ ਦੇ ਪੁਲਸ ਇਨਸ-

ਪੈਕਟਰ ਸੌਂਢੀ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਮੇਘ ਨਾਥ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਪਿਸ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਧਮਕੀਆਂ ਕਿ 'ਜੇ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹਾਲੇ ਵੀ ਟਿਕਕੇ ਨਾ ਬੈਠਿਆ ਤਾਂ ਪਨਾਹ ਦੇ ਕੇਸ 'ਚ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਤੁੰਨ ਦੇਵਾਂਗਾ' ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੁਖਲਾਹਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮੁੜ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਵਲ ਹੱਥ ਦੁਕਿਆ ਤਾਂ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕਿਸਾਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੇ ਪੁਲਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਖਿਲਾਫ ਰੋਹ ਭਰਭੂਰ ਨਾਹਰੇ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ।

ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪੁਲਸ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਇਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲਾਮਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਜੁਰਅਤਮੰਦ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਤੇ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਦਿਆਂ ਹੱਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਜੁੱਟ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਲ ਵਧਣ ਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਜਾਨ ਨਾਲ ਮਜਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗੇ।

ਪੁਲਸੀ ਜਲਾਦਾਂ ਨੇ ਔਰਤ ਦਾ ਗਰਭ ਡੇਗ ਦਿੱਤਾ

—26 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਸਟਾਫ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਮਾਨਸਾਵਾਲੇ ਬੋਰਾ ਬਾਣੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸੱਤੀਕੇ ਅਤੇ ਕੋਟੜਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਗਰੰਥੀਆਂ ਸਰਦਾਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ (ਜੋ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਹੈ) ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆਏ। ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਉਪਰ ਸਦਰ ਬਾਣਾ ਤੇ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਮਾਨਸਾ ਅੰਦਰ ਜਬਰ ਢਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ 2 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਗਰਭ ਡਿੱਗ ਗਿਆ। ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਵਿਗੜਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖਕੇ ਉਸ ਨੂੰ 26 ਜੂਨ ਨੂੰ 'ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸਿੱਟੇ ਭੁਗਤਣ' ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਵਾਲੇ ਬਠਿੰਡੇ ਲੈ ਗਏ। 29 ਜੂਨ ਤਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਕੁਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਕੋਈ ਗੁੰਨਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੇ ਉਹੀ ਧਮਕੀ ਦੇ

ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਕੇ ਰਿਪੋਰਟ ਤਾਂ ਲੈ ਲਈ ਹੈ—ਪਰ ਪੁਲਸੀ ਜਲਾਦਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿਹੜੀ ਕਚਹਿਰੀ 'ਚ ਦਰਜ ਹੋਵੇ?

ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਫਿਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੁਲਸ ਦਾ ਏ. ਐਸ. ਪੀ. ਚਟੋਪਾਧਿਆ ਚੁੱਕ ਨਿਆਇਆ ਦੇ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਉਥੇ ਹੀ 10,000 ਰੁਪਏ ਮੰਗਦਾ ਰਿਹਾ। 14 ਦਿਨ ਪੁਲਸ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਰਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਛੱਡ ਦਿਓ ਤੇ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ.....।

ਕੋਟੜੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਤਾਇਤ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਗਰੰਥੀ ਨੂੰ ਛੁਡਵਾਉਣ ਲਈ ਭੱਜ ਨੱਸ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਭੀਖੀ ਬਾਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ, ਜਵਿੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਣੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਬੰਦੇ ਬਣ ਜਾਓ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰੁਝਾਉਣਾ ਜਾਣਦੇ-ਹਾਂ।

ਰਿਬੇਰੋ ਝੂਠਾ ਤੇ ਦਗੋਬਾਜ਼ ਹੈ

ਅਖਬਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਸਲਾਹ-ਕਾਰ ਜੇ. ਐਫ. ਰਿਬੇਰੋ ਨੇ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਗੁੱਝੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ (ਅੰਡਰ ਕਵਰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ) ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਰ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸਫਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਬੰਦੇ ਆਪ ਹੀ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਜ਼ਰਿਆਨਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਗੁੱਝੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰੋਕਣੀਆਂ ਪਈਆਂ।' (ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ 31 ਜੁਲਾਈ 89)

ਰਿਬੇਰੋ ਨੇ ਇਸ ਇਕਬਾਲੀਆਂ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਸੱਚਪੁੱਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ 'ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ' ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੂਚੇਤ ਨਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣ ਇਜ਼ਹਾਰ, ਆਲਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਰਗਰਮ ਸੰਤੋਖੇ ਕਾਲੇ ਦੇ ਗ੍ਰੋਹ ਨੂੰ, ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਰਗਰਮ ਚੰਨੇ ਦਿਆਲਗੜੀਏ ਅਤੇ ਜੀਤੇ ਨਿਹੰਗ ਦੇ ਗਿਰੋਹ ਨੂੰ ਸੀਤਲ ਦਾਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਰਗਰਮ ਦਲਬੀਰੇ ਦੇ ਗ੍ਰੋਹ ਨੂੰ ਬੱਚਾ ਬੱਚਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਗਰੁਪ ਦੇ 'ਲੈਫ: ਜਨਰਲ' ਸਵਰਨ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਮੌਲਵੀ, ਕੇਵਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੁਪ ਦੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਦਾ, ਅਤੇ ਬਿੱਟੂ ਗਰੁਪ ਦੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਕੇ. ਸੀ. ਸ਼ਰਮਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਰਜਨਾਂ ਹੀ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਗ੍ਰੋਹਾਂ ਨੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਾਰਚ 1988 ਵਿਚ ਅਮੀਕੀ ਪਰਚੇ 'ਸੰਡੇ ਨਿਊਜ਼' ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਸੰਤੋਖੇ ਨੇ 50 ਦੇ ਕਰੀਬ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ੇਖੀ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਲਬੀਰੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਰਿਬੇਰੋ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਸੀ।

ਸੋ ਰਿਬੇਰੋ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆਂ ਬਿਆਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਇਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੱਡਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ?

ਕੀ ਰਿਬੇਰੋ ਅਤੇ ਕਾਤਲੀ ਗਰੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੂਸਰੇ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਇਨਸਾਫ ਦਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਮੰਦਰ' ਅਖਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕੇ ਉਹ ਫੌਰੀ ਰਿਬੇਰੋ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ? ਜੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਕੁਤਾਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੀ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਹੱਕ-ਬਜਾਨਬ ਨਹੀਂ?

ਜੇ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਰਿਬੇਰੋ ਸੱਚ-ਪੁੱਤਰ ਹੁੰਦਾ, ਜੇ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਕੰਕੀ ਹੁੰਦੀ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਫਰੰਟ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ) ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਕਬਾਲੀਆਂ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਕਤਲਾਂ ਅਤੇ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ, ਜੋ ਉਸ ਵਲੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਤਲੀ ਗਰੋਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਗਾਂਹ ਨੂੰ ਕਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਝੂਠਾ ਹੈ, ਫਰੇਬੀ ਹੈ ਦਗੋਬਾਜ਼ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਇਕਬਾਲੀਆਂ ਬਿਆਨ ਪਿਛੇ ਵੀ ਇਕਫਰੇਬ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਤਲੀ ਅਤੇ ਲੁਟੇਰੇ ਗਰੋਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਝੂਠ ਤੇ ਧੋਖਾ ਹੈ। ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਤਲੀ ਗਰੋਹ ਅਜੇ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਚੰਨੇ ਦਿਆਲਗੜੀਏ ਦੀ ਹੀ ਮਿਸਾਲ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸਦੇ ਗਰੋਹ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰ-ਤੂਤਾਂ (ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਬਟਾਲੇ ਲਾਗੇ ਉਂ ਇਕ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ) ਬਟਾਲੇ ਅਤੇ ਮਹਿਤੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਤਿਉਂ ਵੀ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਕਲ ਇਹ ਗਰੋਹ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਦੇ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ—ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਫੱਤੂਵਾਲ ਅਤੇ ਕੰਮੋ-ਕਿਆ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੇ ਗਰੇਬੀ ਦੇ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਖਾੜਕੂ ਦੇ ਮਗਰ ਮਾਰੂਤੀ 'ਤੇ ਚੜਿਆ ਹਰਲ ਹਰਲ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਛੁਪਣ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਲਸੀ ਕਾਤਲੀ ਗਰੋਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਮਿਸਾਲਾਂ ਗਿਣਵਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੀ ਰਿਬੇਰੋ ਦੇ ਫਰੇਬਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ।

(ਸਫਾ 2 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਕਰਫਿਊ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਬੁੱਝਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਾ ਰਖੀ ਹੈ ਕਿ ਏਨੀ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕ ਕੋਠਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਸੌਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਿਨਾਂ ਪੱਖਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਕਮਰਿਆਂ 'ਚ ਸੌਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਖੇਤਰ 'ਚੋਂ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨ 'ਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਹਰੀਕੇ ਪੱਤਣ ਦੇ ਥਾਣਾ ਇੰਚਾਰਜ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ 'ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਲਟਾ ਉਹ ਦਹਿਸ਼ਤ-ਪਸੰਦਾਂ ਦੀ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ, ਖਾਣਾ, ਪੈਸਾ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਜੋ ਸਹੂਲਤਾਂ ਉਹ ਚਾਹੁਣ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦੇਣਾ ਦਾ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਉਲਟਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ 'ਇਹ ਸੂਹ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਆਮਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅਕਸਰ ਸੂਚਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। "ਥਾਣੇਦਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਲੋਕ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਉਤਰ ਸੀਕਿਲੋਕ 'ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਖਾੜਕੂ ਜਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਆਕੇ ਹਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਤਕ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਾਂ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਪੁਲਿਸ ਆਮਦ ਦੀ ਸੂਹ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਕਸਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ"। ਬਾਬਤ ਦੀਆਂ ਜਾਬਰ ਫੌਜਾਂ 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਮੰਡ' 'ਚ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਜਬਰ ਢਾਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਹੇਠਲੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵਰਗੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਟੀ.ਵੀ. ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਛਾਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ

ਦੇ ਮੁਖੀ ਕੇ.ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਵਲੋਂ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਇਕ ਬਿਆਨ ਦਾਗਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੇ ਛਾਪਿਆ। ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਅੱਜ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਉਬੋਕੇ ਨੇੜੇ ਸੁਰਖਿਆ ਦਲਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਇਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ੱਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜ ਹੋਰਨਾਂ ਵਲੋਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਚਾਰ ਹੈ। ਮਾਰੇ ਗਏ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਪੰਜ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਰਖਿਆ ਦਲਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਗਿੱਲ ਅਨੁਸਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਵਲੋਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਨਵਾਂ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ"।

ਪਰ ਅਸਲ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਪਿੰਡ ਉਬੋਕੇ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਲ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਇਕ ਡੇਰਾ ਹੈ ਜੋ ਬਾਬਾ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਡੇਰੇ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋ ਕਮਰੇ ਅਤੇ ਸੰਘਣੇ ਦਰੱਖਤ ਹਨ। ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਜਦੋਂ ਗਰਮੀ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ ਤਾਂ ਡੇਰੇ ਦਾ 60 ਸਾਲਾ ਗਰੰਥੀ ਗੁਰਨੈਬ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਸਰਵਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਲ ਦਰੱਖਤ ਥੱਲੇ ਬੈਠਾ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ 300 ਕੁ ਗਾਜ ਦੂਰ ਛੋਟੀ ਨਹਿਰ ਉਤੇ ਨਹਿਰ ਮਹਿਮਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 5 ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸੱਘੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐਫ. ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਜੀਪਾਂ ਅਤੇ 3 ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਚੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਹ ਇਕ ਪਾਸੜ ਫਾਇਰਿੰਗ 15-20 ਮਿੰਟ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਸੱਠ ਸਾਲਾ ਗੁਰਨੈਬ ਸਿੰਘ ਗਰੰਥੀ ਤੇ ਧੌਲੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵੜ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੰਡਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਕੋਈ 20 ਕੁ ਮਿੰਟ ਬਾਦ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਭੰਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਲਗੇ ਕਿ 'ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲੀਏ ਨਹੀਂ ਤੋਂ ਸੂਟ ਕਰ ਦੇਂਗੇ। ਗੁਰਨੈਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ ਦਿਤਾ। ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਖਿਆਂ ਉਸ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬੁਛਾੜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰਨੈਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੱਟ 'ਚ ਚਰਗਲ ਪੈ ਗਿਆ। ਦੂਜਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਧ ਦੇ ਉਹਲੇ ਸੀ ਉਹ ਗੋਲੀਆਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਚ ਗਿਆ ਪਰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲੇ ਉਸਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਏ।

ਏਸ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਮੋਘਾ ਪੁੱਟ ਰਹੇ ਪੰਜੇ ਨਹਿਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਗੋਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਰਣ ਲਈ ਖਾਲਾ 'ਚ ਲੰਮੇ ਪੈ ਗਏ। 15-20 ਮਿੰਟ ਦੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਾਂ ਤੇ ਇਥੇ ਮੋਘਾ ਪੁੱਟ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਬੋਲਿਆਂ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਨੱਥੂ ਚੱਕ ਦਾ ਵਰਕ ਚਾਰਜਮੈਨ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਕੀ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਚਾਰੇ ਜਾਣੇ ਸੀ. ਆਰ ਪੀ ਦੀ ਕੁੱਟ ਦੇ ਭੰਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਪੱਟੀ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹਨ।

ਇਹ ਹੈ ਮੰਡ ਤੇ ਉਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਝੁਲ ਰਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਦੀ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਝਲਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਢੀਠਤਾਈ ਨਾਲ ਰੇਅ, ਰਿਬੋਰੋ, ਗਿੱਲ ਜੁਡਲੀ 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਮੰਡ' ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਛਾਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਇਸ ਨੰਗੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਛਾਪ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਮੰਡ' ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਦੰਡੌਰਾ ਪਿੱਟਣ ਲਈ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਮੰਡ ਖੇਤਰ 'ਚ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਮੰਡ' 'ਚ ਮਿਲੀ ਇਸ ਨਾਕਾਮੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਜੇ ਅਜੇ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਰੇਅ ਜੁਡਲੀ 'ਚ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਸ਼ਰਮ ਦਾ ਕਿਣਕਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ., ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਗਾਰਡ, ਤੇ ਕੁਮਾਉ ਰੈਜਿਮੈਂਟ ਵਰਗੀ ਧਾੜਵੀ ਫੌਜ ਫੌਰੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਵੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੱਕ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਆਪ ਸਿਰਜਣ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੇ। ✠

ਪੁਲਸੀ ਬੁੱਚੜ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਭੇਸ 'ਚ

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਟਾਫ ਰਿਪੋਰਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਰੀਕੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਥਾਣਾ ਇੰਚਾਰਜ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਨਾਗਰਿਕ ਅਚਾਨਕ ਘਬਰਾ ਗਿਆ ਉਸ ਨੇ ਥਾਣੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆ ਰਹੇ ਇਕ ਟਰੈਕਟਰ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ-

ਦਿਆਂ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਹ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਅੱਤਵਾਦੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਦੇਖ-ਦਿਆਂ ਹੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਘਬਰਾਣੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਇਹ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪੁਲਸ ਦੇ ਜਵਾਨ ਹਨ। ਜਦ ਟਰੈਕਟਰ ਥਾਣੇ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਰੁਕਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ-ਛੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਉਤਰੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੋਲ ਪੱਗ ਬੰਨੀ ਚੋਲਾ ਪਾਇਆ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਜਾਮਾ ਕੁਰਤਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਸੀ ਵਰਦੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਐਸ.ਐਲ. ਆਰ., ਸਟੇਨ ਗੰਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜੀ ਉਹ ਟਰੈਕਟਰ ਤੋਂ ਉਤਰੇ, ਕੁਝ ਨੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਲੂਟ ਮਾਰਿਆ, ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ ਤੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁਛਣ 'ਤੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਹੀ ਦਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਸੂਹ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਭੇਸ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਤਜਰਬੇ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਰਦੀ ਵਿਚ ਗਈ ਪੁਲਸ ਬਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਦੇਖ ਕੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

(ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ, 16 ਅਗਸਤ, '89) ✠

ਸ਼ਹੀਦ ਬੇਅਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਦਿਨ 'ਸ਼ੁਰਮਗਤੀ ਦਿਹਾੜਾ' ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦ ਬੇਅਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੀਤੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਰਾਜੀਵ ਹਕੂਮਤ ਇਸ ਚੋਣ ਵਰ੍ਹੇ 'ਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਝੂਠਾ ਅਤੇ ਗ਼ੁਮ-ਰਾਹਬੁੰਨ ਪਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਮੂਹ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁਅੱਸਬੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭੜਕਾ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰਨ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਧੱਕੇ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਨ ਦੀਆਂ ਜੰਗਜ਼ ਰਿਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਬੇਅਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਬਰਸੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ 'ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ' ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ ਅੰਕ ਵਿਚ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੋਟਰ ਦਿੱਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ✠

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ

ਜਾਤਪਾਤ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ (?) (ਸੰਧੂ ਜਾਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੈ) ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਣਕੇ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾ ਦੁਖ ਹੋਇਆ। ਜੇਕਰ ਸਿੱਖ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ? ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਏਨੀ ਅਣਜਾਣ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਸਾਡਾ ਸਿਰ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਛੁੱਬ ਮਰਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਤੇ ਦਰਸਤ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕੇ ਅਣਜਾਣ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਵੱਲ ਮੋੜਿਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਧੰਨਵਾਦ ਸਾਥੀਓ।

ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਲੜਕੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ: ਕੋਈ ਖੈਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਵਾਲਾ, ਭਲਮਾਣਸੀ ਨਾਲ ਹੱਕ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ ਹੱਕ ਲੈਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਹੈ। ਰੀਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਤੋਂ ਖੋਹੇ ਗਏ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਲਏ ਗਏ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਅਸਾਂ ਇਕ ਜੰਗ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਜੰਗ ਜੋ ਡਾਕਟਰ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚਲੀ ਸੀ। ਰੀਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ ਹਨ ਸਾਡੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਜੰਗ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਤੋਂ ਗੁਰੂਆਂ ਤਕ ਚਲੀ ਸੀ। ਫਿਰ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਬਾਫੂਲੇ ਤੋਂ ਡਾ: ਅੰਬੇਡਕਰ ਤਕ ਚਲੀ। ਇਹ ਜੰਗ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਰੀਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਕੁੱਤਿਆਂ, ਬਿੱਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਜੋ ਦਲਿਤ ਸੂਰਬੀਰਾਂ (ਬਾਬਾ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਗਰਜਾ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਨਿਥਾਰੂ ਸਿੰਘ ਆਦਿ) ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਉਸਰਿਆਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਲਿਤ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਿਰ ਚੁਕਕੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਭਾਵੇਂ, ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜੱਟ ਬਣ ਬੈਠਾ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੀ ਪੱਕੀ ਧਾਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਜਾਤਪਾਤ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਿਤ ਲਹਿਰ ਸੀ ਤੇ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਤਕ ਲੈਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵੀ ਸਿਆਣਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਮੂਲ ਸਮਝੇ।

—ਪ੍ਰੋ: ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ,
ਮੁਕਤਸਰ

ਪਰਚੇ ਦਾ ਈਮਾਨਦਾਰ, ਖੁਲ੍ਹਾ ਡੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟਾਈਲ ਮਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਅਤੇ ਮਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ, ਅਤੇ ਧੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਦਿਲ 'ਚ ਡੂੰਘੀ ਅਤੇ ਅਕਹਿ ਪੀੜ ਘਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। 'ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ' ਤਾਂ ਜਕਰੀਆ ਖਾਨ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਣਖੀਲੇ ਲੋਕ ਕਿੱਥਰ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ? ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੱਤ ਲੁੱਟੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ੇਰ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਐਨ. ਸਿੰਘ ਚਾਹਿਲ, ਕਨੇਡਾ

ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਕ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਖਰੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨਿਧੜਕ ਬੁਲਾਰੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਿਆ। ਦਾਸ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੈ।

ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਹਰਗੁਰਵਾਲ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ)

ਪੈਗਾਮ ਹੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਪਰਚਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਉਸਾਰੂ ਆਲੋਚਨਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਹੇ ਵੰਦ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਿਧਾਂਤਕ ਪਰਚੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰਬਰ 9 ਅਤੇ ਅਕ ਨੰਬਰ 10 ਵੀ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨੀ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਖਰੜ (ਰੋਪੜ)

ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੱਥਰ ਵਿਛਾ ਦੇਣੇ ਸਿਰੇ ਦਾ ਨਿਰਦਈ ਪ੍ਰਣਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ 4-5 ਸਾਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ

ਨਿਰਦਈਪੁਣਾ ਘਟਿਆ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਰਮ ਭਾਵੇਂ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਦਾ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਗ-ਵਾਈ ਜਨੂੰਨੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਸੋ ਆਪਣੀ 5-6 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ 'ਖਾੜਕੂਆਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਗਜ਼ ਖਪਾਈ 'ਪੱਥਰਾਂ ਤੋਂ ਗੀਤ ਸੁਣਨ ਦੀ' ਇਕ ਖਾਸ-ਖਿਆਲੀ ਜਿਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰਲੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਇਹ ਮਤ-ਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ 'ਚ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਸੰਦੇਹ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਏਥੇ ਇਨਕਲਾਬ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਮੂਲਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਲਹਿਰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤੁਰਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ 'ਸਹੀ ਪਟੜੀ' 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚਾੜ੍ਹ ਸਕਦੇ। ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਬੱਲ ਬਖਸ਼ਕੇ ਅਸੀਂ ਅੱਤ ਦੇ ਫਾਸ਼ੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੁਕਰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ।

ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਰਾਜੀਵ-ਰੇਅ-ਗਿੱਲ ਦੀ ਥਾਪੀ ਨਾਲ ਭੂਤਰੇ ਹੋਏ ਬਟਾਲੇ ਦੇ ਪੁਲਸ ਕਪਤਾਨ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਨੂੰ, ਜੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ, ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ, ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਰਗਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ—

ਜ਼ਾਲਮ ਸੂਬੇ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਕੰਧ ਵਾਂਗੂ,
ਤੇਰੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾ ਦਿਆਂਗੇ।
ਤੇਰੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਮੁੱਕੀਗੀ ਰਾਤ ਓੜਕ,
ਅਸੀਂ ਸੁਰਖ ਸਵੇਰਾ ਲਿਆ ਦਿਆਂਗੇ।
ਜਿਹੜੇ ਗੈਰ ਦੀ ਬੋਲੀ 'ਤੇ ਲਗਿਆਂ ਤੂੰ,
ਉਸ ਦੀ ਬੋਲਤੀ ਬੰਦ ਕਰਾ ਦਿਆਂਗੇ।

—ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਰਤੀਆ (ਹਿਸਾਰ)

ਕਹਾਵਤ ਹੈ : ਜੇ ਅਮਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਜੰਗ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੋ, ਜੇ ਜੀਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੋ। ਜੇ ਮੌਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੱਚੇ ਸਾਮ-ਵਾਂਦ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਥਿੜਕ ਚੁੱਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਚੀਨੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਉਠਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਮਿਸਾਲ

ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਚੀਨੀ ਦੂਤਘਰ ਅੱਗੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੀ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਠੇ ਕੋਠੇ 'ਚ ਚੀਨੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਾਅਰਾ ਉੱਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

—ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਕਲੀਆ ਜਲਾਲ (ਬਠਿੰਡਾ)

ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖ ਕਰਕੇ ਛਪਵਾਉਣ ਤੋਂ ਲੋਟ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਪਾਇਆ ਕਰੋ। ਸਾਡੇ ਲਾਈਕ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇ ਅਸੀਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ 15-20 ਨੌਜਵਾਨ ਹਾਂ। ਜੋ ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਹਰ ਪੱਖੋਂ, ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਮਨ ਬੇਚੈਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ

ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹਿੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖੋ।

ਪਾਠਕ ਸਾਥੀਓ, ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਨਿਧੌੜਕ ਬੁਲਾਰੇ ਅਤੇ ਇਕ ਅਜ਼ਾਦ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ 'ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ' ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਕਾਜ ਨੂੰ ਸਮਰਪੱਤ 'ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ' ਨੂੰ ਆਏ ਮਹੀਨੇ ਆਪਣੇ ਹਮਰਾਹੀ ਪਾਠਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਦਿੱਕਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਰੋਪੀ ਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਛਪਾਈ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਵੱਧ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਨੂੰ 'ਬਲੈਕ' 'ਚ ਹੀ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਾਧੂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਬੋਝ ਝੱਲਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਪਰਚੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਿੰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਚਾਰ ਰੁਪਏ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ ਵੀ ਹੁਣ ਤੋਂ 35 ਦੀ ਥਾਂ 50 ਰੁਪਏ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

—ਅਦਾਰਾ, ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ

ਮਨੀਆਰਡਰ ਭੇਜਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣਾ ਪਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੋ
ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ, ਚੰਦਾ ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪਤਾ :

ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਘਰ, ਸਕਰੋਦੀ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ, 148026

ਅਖੌਤੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਕਰਾਰੀ ਚਪੇੜ

ਐਨ ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਜਦੋਂ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦੀ ਫਸੀਲ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਵਸਤੀਆਂ ਅੱਡ ਅੱਡ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ 'ਅਜ਼ਾਦੀ' ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ 'ਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਜੁਝਾਰੂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਕੌਮੀ' ਤਿਰੰਗੇ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਲਾਂਬੂ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਅਗਨੀ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਵਪਾਰਿਕ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਆਦਿ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖੁੱਕਦੇ ਹਨ ਸਮੁੱਚੀ ਘਾਟੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਿਨੇ ਸਵੇਟਿੰਗ ਕਰਫਿਟੇ ਰਾਹੀਂ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਬੱਤੀਆਂ ਗੁੱਲ ਭਾਵ ਬਲੈਕ ਆਊਟ ਕਰਕੇ 'ਅਜ਼ਾਦੀ' ਦੇ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਲਖ ਪੌਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕ 15 ਵਾਰ ਮੁਕੰਮਲ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਤੇ ਇਸਦੇ ਟੁਕੜਬੱਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹੀ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹਨ। 26 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਯੋਧੇ ਮਕਬੂਲ ਬੱਟ ਦੇ ਫਾਂਸੀ ਦਿਵਸ 15 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਰੀ ਘਾਟੀ 'ਚ ਬੰਦ ਰੱਖ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕੰਜੇ 'ਚੋਂ ਮੁਕਤੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ' ਦੇ ਅਗਸਤ ਅੰਕ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੀਪਲਜ਼ ਲੀਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ਼ੇਖ ਅਜੀਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਕੋਲ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ'। ਇਸ ਲਈ ਅਜ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਅਧਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੌਜਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਫਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ 170 ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ 165 ਵਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਬਲ ਨਾਲ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਗੋਲੀ ਚਲਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਅਜੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਲਕਾਏ ਕੁੱਤਿਆਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐਫ. 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਫੀ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਕਰਕੇ

ਉਸਦੀ ਕਾਰ ਅਤੇ ਕੋਠੀ ਦੇ ਪੜਖੱਚੇ ਉਡਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋਕ ਦੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਆ ਜਾਵੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਟੁਕੜਬੱਚ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਫਾਰੂਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ, 'ਇਹ ਉਸ ਹਾਲਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਚਿਰ ਤੋਂ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ [ਖਾੜਕੂ] ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਠੱਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।'

ਹਰ ਜਾਬਰ ਹਾਕਮ ਵਾਕ ਫਾਰੂਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜਬਰ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਬੋਖਲਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਵੱਧ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਪਰਭਾਵ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਹੱਛੇ ਹੱਥਕੰਡਿਆਂ ਤੇ ਉਤਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਸੱਚ ਨੂੰ ਫੁਪਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ 'ਚ ਪਰੈਸ ਸੈਂਸਰ ਸ਼ਿਪ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਸਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਹਾਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਪਰੈਸ ਸੈਂਸਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ "ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ-ਲੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ, ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਵੱਖ-ਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਖਬਰਾਂ ਪਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਣਗੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਸੈਂਸਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਾਸ ਕਰਨਗੇ। ਬਿਲ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਤੇ ਦੱਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ।"

ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜੇ ਫਾਰੂਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦਾ ਤਰਕ ਵੀ ਉਲਟਾ ਹੀ ਹੈ। ਬਜਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰੇ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨਾਲ ਹਨ ਉਹ ਝੂਠੇ ਬਹਾਨੇ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, "ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੇ ਵੱਧ ਉਭਾਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਬਲ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਜ਼ਾਹਿਰ ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਪ੍ਰੋ. ਮੁਹੰਮਦ ਅਸਰਫ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, 'ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਘਾਟੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਿਨੇ ਬੰਦ ਤੇ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਬਲੈਕ ਆਊਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਪੂਰਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁਧ ਹਾਏ ਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੈ।'

ਇਸ ਲੋਕ ਰਾਏ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਹੱਕ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਪਾ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਰਧ ਫੌਜੀ ਦਲ ਘਾਟੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਲੈਣ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਆਪ ਘੜਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ।

ਚੋਟੀ ਦੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੌਮੀ ਮਸਲਾ

ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ

ਛਪਕੇ ਮਾਰਕੀਟ 'ਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ

ਸੰਪਾਦਕ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਸਰਹਿੰਦ।

ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਲੇਖਕ ਹਨ :—

ਡਾ: ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਡਾ: ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਕਾ: ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ

ਡਾ: ਪਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸ੍ਰੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰੋ: ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਭੋਗਲ

ਪ੍ਰਿ: ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਪ੍ਰੋ: ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ

ਡਾ: ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼

ਪ੍ਰੋ: ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ

ਡਾ: ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਅਜਾਦ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮਵਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਠੋਸ ਹਕੀਕਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਂ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਟੁੱਟਵੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਲੋੜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਝਵੇਂ ਰੂਪ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਇਸੇ ਹੀ ਲੋੜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਕ ਕਦਮ ਹੈ।

“ਇਹ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇਤਨੇ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਹੁਣ ਜੰਗਲਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਛੁਪ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਤੇ ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫੇਰ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਾਣ ਹਾਲੀ ਤਕ ਵੀ ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਮਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ ਜਿੱਤ ਨਾ ਜਾਣ।

— ਪ੍ਰਿ: ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਵਿਕਸਿਤ ਬੁੱਧੀਵਾਦ ਦੀ ਮਹਾਂ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਚਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਖੁਰ ਜਾਣ, ਹੁਣ ਲੋਕ ਪ੍ਰਿਯ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਰੂਪੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਹੁਪੱਖਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਰੋਟੈਸਟ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ, ਇਸ ਨਵੀਂ ਚੇਤਨਤਾ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰੋਸ ਭਵਿੱਖਾਰਥੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਕੇਵਲ ਸਾਡੇ ਸਾਸ਼ਕ ਗਰੋਹ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਹੈ। ਆਉਣਵਾਲੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਇਕ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਰਿਸ਼ਮ ਹੈ।

— ਡਾ: ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਕੀਮਤ : ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਐਡੀਸ਼ਨ 40/- ਰੁ.; ਰਿਆਇਤੀ ਮੁੱਲ—20/- ਰੁ.; (5/- ਰੁ: ਡਾਕ ਖਰਚ ਵਖਰਾ)
ਮਿਲਣ ਦਾ ਪਤਾ—ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ, ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ ਸਕਰੋਦੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ-148026